

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

2.1 ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

2.2 แนวคิดทฤษฎีของงานกิจการนักเรียน

2.2.1 ความหมายของงานกิจการนักเรียน

2.2.2 ความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

2.2.3 ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน

2.2.4 ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน

1. กิจกรรมนักเรียน

2. การบริการสวัสดิการนักเรียน

3. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาบุคลิกภาพ

4. การแนะแนว

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแต่เดิมพัฒนามาจากปอเนาะแบบดั้งเดิม ซึ่งมีการสอนในรูปแบบแบบฮาลาเกาะฮฺ และปอเนาะแนวมัตรอซะฮฺ ซึ่งมีการสอนแบบระบบโรงเรียน เมื่อมีการจดทะเบียนปอเนาะ สถาบันการศึกษาอิสลามก็ได้แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ สถาบันปอเนาะแบบดั้งเดิม โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ศาสนาควบคู่สามัญ) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว (อิบรอเอ็หม ญรรค์รักษาเขตและนุมาน หะยิมะแซ, 2553 : 131) โดยในปี 2504 ได้ถือกำเนิดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ศาสนาควบคู่สามัญ) ในระยะแรก เรียกว่า โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ซึ่งแปรสภาพมาจากปอเนาะ (อิบรอเอ็หม ญรรค์รักษาเขตและนุมาน หะยิมะแซ, 2553 : 135) โดยมีการปรับปรุงเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการแปรสภาพปอเนาะให้เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้อยู่ภายใต้การดูแลของทางราชการ และระยะที่สอง เป็นการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา และการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆในการจัดการศึกษา (เรวัตี กระโหมวงค์ และคณะ, 2546: 8-9) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งนี้การดำเนินงานประสบปัญหาต่างๆที่ทำให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน (เรวัตี กระโหมวงค์ และคณะ. 2546: 8-9 อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2536) จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐและองค์การเอกชนอื่นๆในการดูแลช่วยเหลือโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่ ทำหน้าที่บริหารงานโรงเรียน โดยผู้รับใบอนุญาตหรือโต๊ะครูจะเป็นผู้บริหารสูงสุด ในส่วนการดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนา วิชาสามัญ และวิชาชีพ เป็นหน้าที่ของผู้จัดการและครูใหญ่ หัวหน้าครูมีหน้าที่ในงานด้านวิชาการและดูแลครูในโรงเรียน ครูในโรงเรียนจะประกอบด้วยครูสอนวิชาศาสนา และครูสอนวิชาสามัญ ซึ่งเป็นครูที่โรงเรียนจ้าง และครูที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนส่งไปช่วยสอน

สำหรับการให้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ระเบียบว่าด้วยการอุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดสอนวิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2536 เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (1) หากเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแบบทั่วไป จะได้รับเงินอุดหนุน ร้อยละ 40 และหากเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จัดตั้งโดยมูลนิธิหรือมัสยิดได้รับเงินอุดหนุนรายหัวนักเรียน ร้อยละ 60

2. ปอเนาะแบบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (2) ได้รับเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนตามประเภทของหลักสูตรการศึกษาโดยหักค่าธรรมเนียมการศึกษาที่โรงเรียนจัดเก็บจากนักเรียนทั้งปี

สำหรับหลักสูตรที่นำมาใช้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ

1. หลักสูตรวิชาสามัญ คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 8) ประกอบไปด้วย ประถมศึกษา (6 ปี) มัธยมศึกษาตอนต้น (3 ปี) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี)
2. หลักสูตรอิสลามศึกษา คือ หลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 5-6) ประกอบไปด้วย อิสลามศึกษาตอนต้น (6 ปี) อิสลามศึกษาตอนกลาง (3 ปี) และอิสลามศึกษาตอนปลาย (3 ปี)

สำหรับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม แต่เดิมแบ่งออกเป็น 5 งาน ได้แก่ งานกิจการนักเรียน งานบริหารบุคคล งานด้านวิชาการ งานธุรการและการเงินและด้านความสัมพันธ์กับชุมชน (เรวัตี กระโหมวงค์ และคณะ, 2546:8-10) แต่ในปัจจุบันการบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้กำหนดตาม พ.ร.บ.การศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารทั่วไป โดยการดำเนินงานกิจการนักเรียน อยู่ภายใต้การดำเนินงานด้านการบริหารทั่วไป

2.2 แนวคิดทฤษฎีของงานกิจการนักเรียน

2.2.1 ความหมายของงานกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญที่สถานศึกษาต้องจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีผู้ให้ความหมายของงานกิจการนักเรียนไว้เป็นจำนวนมาก ดังนี้

หัสดีนทร์ เซาวนปรีชา (2542 : 56) ให้ความหมายงานกิจการนักเรียน หมายถึง งานและกิจกรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ยกเว้นการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อส่งเสริมช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการศึกษา เช่น บริการแนะแนว บริการจัดหางาน บริการอาหาร บริการที่พักอาศัย บริการทุนการศึกษา บริการวิชาการ บริการยานพาหนะ บริการรักษาพยาบาล กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมการจัดตั้งองค์กรนักเรียน งานวินัยและปกครอง งานติดตามผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 13) ได้ให้ความหมายของงานกิจการนักเรียนนักศึกษาไว้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด

อดิศักดิ์ สามงามแสน (2544 : 10) กล่าวถึงงานกิจการนักเรียนไว้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนตั้งแต่เข้าเรียนจนถึงหลังจบการศึกษาไปแล้ว ไม่รวมถึงการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ ตามศักยภาพของแต่ละคน เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ และดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ชัยวัฒน์ บุณฑริก (2544 : 127) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี เพื่อจะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ดีให้นักเรียนให้มากที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545 : 144) ได้ให้ความหมาย ของการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและ พัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้ง ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ (2546 : 8) ให้ความหมายงานกิจการนักเรียนนักศึกษาว่าเป็นงานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน นอกจากการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน โดยเริ่มตั้งแต่เข้าเรียนจนจบการศึกษาไปแล้ว เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ มีความสามารถทางสติปัญญา มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับนักเรียนรวมทั้งกิจกรรมทั้งหมดในมุมกว้าง ในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ภายในโรงเรียนของนักเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้นักเรียนให้มีบุคลิกภาพ คุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งวิชาการ วิชาชีพ มีความสามารถทางสติปัญญา มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

2.2.2 ความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 204) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง กิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกจากการเรียนการสอนในห้องเรียนตามปกติ ซึ่งถือเป็นงานที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของสถานศึกษา ขอบข่ายงานจะมากเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนขนาดของห้องเรียน และระดับสถานศึกษา

สุดาพร ปานกลิน (2540 : 17) ให้ความหมายการบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจกรรมที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน และเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียนจนกระทั่งออกจากโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง งานเกี่ยวกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น

เพ็ญศรี ประดับสุข (2542 : 6) การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และลักษณะที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่น การกีฬา ลูกเสือยุวกาชาด กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอน การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนปกติ ตลอดจนช่วยเหลือให้สวัสดิการแก่นักเรียนรูปแบบต่างๆ

ธวัชชัย เปรมปรีดี (2543 : 89) ให้ความหมายการบริหารกิจการนักเรียนว่า เป็นงานที่เกี่ยวกับนักเรียนทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการรับนักเรียน การแบ่งชั้น การแบ่งกลุ่มนักเรียน สวัสดิการต่างๆที่จัดให้นักเรียน กิจกรรมของนักเรียน เป็นต้น

จรัญ ชูชื่น (2547 : 13) ให้ความหมายการบริหารกิจการนักเรียนว่า หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน และกิจกรรมนักเรียนทั้งหมดที่ไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน โดยจะเริ่มตั้งแต่ นักเรียนยังไม่ได้เข้าเรียน ขณะเรียนจนกระทั่งพ้นจากโรงเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถ และเต็มศักยภาพของผู้เรียน

2.2.3 ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 205) กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1. เป็นการช่วยให้นักเรียนได้ความเจริญงอกงามและพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา โดยได้รับการฝึกฝนด้วยกิจกรรมและบริการต่างๆของโรงเรียนที่จัดให้เพื่อความสมบูรณ์ของนักเรียน
2. เป็นการให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน
3. เป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันทั้งในฐานะผู้นำ ผู้ตาม ในสภาพและโอกาสต่างๆที่มีคุณค่าต่อชีวิต
4. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งจะมีผลให้นักเรียนรักและภาคภูมิใจในโรงเรียนตนเอง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนอย่างยิ่ง
5. เป็นการช่วยให้นักเรียนรับผิดชอบและพัฒนาวิสัยตนเองให้สูงขึ้น
6. เป็นการส่งเสริมสนับสนุนบรรยากาศทางวิชาการในห้องเรียนเป็นการกระตุ้นให้เกิดความชำนาญทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 57) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียนไว้ว่า กิจการนักเรียนเป็นกิจการที่มุ่งส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป กิจการนักเรียนจึงมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัดทำขึ้นภายใต้ความเห็นชอบของครู
2. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลา
3. เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมตามความสมัครใจ
5. กิจกรรมนั้นต้องไม่มีหน่วยการเรียนรู้ที่จะส่งผลให้นักเรียนสอบได้หรือตก

ศิริพร หงส์พันธุ์ (2542: 2-3) กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละประเภทมีคุณค่า มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังต่อไปนี้ ช่วยเร่งความสนใจของนักเรียน ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความรับผิดชอบ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวาง ส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของนักเรียน ปลูกฝังเจตคติที่ดี ให้นักเรียนได้รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 147) กล่าวถึงความสำคัญของงานกิจการนักเรียน นักศึกษาไว้ว่า งานกิจการนักเรียนนักศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โรงเรียนจะต้องดำเนินงานตั้งแต่แก่นักเรียน นักศึกษาเข้ามาเรียน มุ่งสร้างให้นักเรียน นักศึกษามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน นักศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ความต้องการในสังคมมีหลายอย่าง สถานศึกษาเป็นระบบย่อยของสังคมต้องมีบทบาทที่จะช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ตลอดเวลาที่นักเรียนเหล่านั้นอยู่ในสถานศึกษา
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม และพัฒนาการในทุกด้าน ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ การศึกษานอกหลักสูตร หรือเสริมหลักสูตร เป็นส่วนที่จะเติมเต็ม ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทางกาย สังคมและอารมณ์ ซึ่งนับได้ว่า การศึกษานอกหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานกิจการและมีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก
3. การศึกษาในหลักสูตรเป็นส่วนนำไปสู่อาชีพหลัก กิจการนักเรียนหลายอย่าง ช่วยเสริมความสนใจ งานอดิเรก ซึ่งเป็นอาชีพรอง ทำให้เราอยู่ได้อย่างมีความสุขเมื่อมีงานอดิเรก
4. นักเรียนจะต้องมีพลังทั้งด้านความคิดและพลังทางกายควบคู่กันไป งานกิจการนักเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงออกในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสนใจ

5. การที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่สถานศึกษาจัดขึ้น ยังมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกรถึงการเป็นหมู่คณะพวกเดียวกัน และความเป็นเจ้าของร่วมกัน ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรักใคร่ผูกพันกับชื่อเสียงและสถานศึกษา

สุพิน บุญชูวงศ์ (2542 : 16) ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมร่วมหลักสูตรหรือกิจกรรมนักเรียนไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักการอยู่ร่วมกัน มีความสนใจ กระตือรือร้น ใช้เวลาว่างให้มีคุณค่า มุ่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 144) กล่าวว่าว่างานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ (2546 : 10) กล่าวถึง ความสำเร็จของงานกิจการนักเรียนว่าเป็นกิจกรรมที่ทางสถานศึกษาได้จัดขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มตั้งแต่การรับนักเรียน งานทะเบียน ประวัตินักเรียน การจัดหาสวัสดิการต่างๆ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การปกครองดูแลนักเรียนให้ประพฤติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนและสังคม งานกิจการนักเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในโรงเรียน พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักการอยู่และและทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้รู้จักปกครองตนเองตามแบบประชาธิปไตยและยังช่วยให้ครูในสถานศึกษารู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน จึงนับได้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นภาระ หน้าที่และความรับผิดชอบที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับต้องวางนโยบาย และแผนงานที่รัดกุม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด

สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน ให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มุ่งส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและบรรลุจุดหมายของหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศในโรงเรียน พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักการอยู่และและทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้รู้จักปกครองตนเองตามแบบประชาธิปไตยและยังช่วยให้ครูในสถานศึกษารู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

2.2.4 ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 204) กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การกิจเกี่ยวกับการควบคุม (control functions) หน้าที่นี้จะเกี่ยวกับการปกครองดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา

2. ภารกิจเกี่ยวกับสวัสดิการ (welfare functions) หน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียน

นงเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2541 : 19) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ 4 ดังนี้ งานสวัสดิการและบริการ งานกิจกรรม งานควบคุม และงานบริการทางวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 56-65) ได้กำหนดขอบข่ายและประเภทของงานกิจการนักเรียนให้เหมาะสมกับภารกิจโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1. ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน มีดังต่อไปนี้ การจัดทำเขตบริการ การจัดทำสำมะโนนักเรียนเข้าเกณฑ์ การรับนักเรียนเข้าเรียน การลงทะเบียนนักเรียน การแบ่งกลุ่ม แบ่งชั้นนักเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครอง การรายงานเกี่ยวกับนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน การย้ายและจำหน่ายนักเรียน การทำทะเบียนสะสมเก็บหลักฐานและประวัตินักเรียน การแก้ปัญหาหนีเรียนขาดเรียน

2. กิจกรรมบริหารงานส่งเสริมประสิทธิภาพนักเรียน คือ งานบริการที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การบริการด้านสุขภาพ การบริการอาหารกลางวัน การบริการแนะแนว การบริการนักเรียนขาดแคลนทุนการศึกษา

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นในโรงเรียน คือ งานที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการเรียนรู้ในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางมากขึ้น ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมการจัดตั้งชุมนุมต่างๆ การจัดทัศนศึกษา การจัดกีฬา การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยด้านศิลปะ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า คือ งานหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน กับศิษย์เก่าหรือชุมชน เช่น การติดตามผลนักเรียน การตั้งสมาคมศิษย์เก่า การสรรหาและยกย่องคนดีประจำท้องถิ่นและชุมชน

หัสตินทร์ เขาวนปรีชา (2542 : 69-71) กล่าวถึงขอบข่ายของงานบริหารกิจการนักเรียนเป็น 3 ระยะเวลา ดังนี้

ระยะแรก ก่อนที่นักเรียนจะเข้าเรียนในโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียนในระยะนี้ประกอบด้วย

1. การจัดทำเขตบริการการศึกษา
2. การจัดทำสำมะโนนักเรียน

3. การรับนักเรียนเข้าเรียน
4. การแบ่งกลุ่มและการจัดชั้นเรียน
5. การปฐมนิเทศนักเรียน
6. การปฐมนิเทศผู้ปกครอง

ระยะที่สอง ขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน การบริหารกิจการนักเรียนในระยะนี้ประกอบด้วย

1. การจัดทำทะเบียนนักเรียนและการจัดทำทะเบียนนักเรียน
2. การบริการด้านสุขภาพอนามัย
3. การบริการอาหารกลางวัน
4. การบริการแนะแนว
5. การบริการนักเรียนขาดแคลน
6. การบริการทุนการศึกษา
7. การบริการยานพาหนะ
8. การบริการที่อยู่อาศัย
9. การบริการความปลอดภัย
10. การบริการห้องสมุด
11. การทัศนศึกษา
12. การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน
13. การประชุมผู้ปกครอง
14. การจัดตั้งชุมนุมต่างๆ
15. การจัดตั้งองค์การนักเรียน
16. การจัดกิจกรรมนักเรียนต่างๆ
17. การสอนซ่อมเสริม
18. การสอนพิเศษ
19. การปัจฉิมนิเทศ

ระยะที่สาม เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว การบริหารกิจการนักเรียนในระยะนี้ประกอบด้วย

1. การติดตามผลนักเรียน
2. การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมศิษย์เก่า
3. การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองและครู
4. การฝึกอาชีพและการส่งเสริมอาชีพศิษย์เก่า
5. การจัดทำทำเนียบหรือทะเบียนศิษย์เก่า
6. การสรรหาและยกย่องศิษย์เก่าดีเด่น หรือคนดีเด่นประจำท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 144) โดยกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. กิจกรรมนักเรียน
2. การบริการสวัสดิการนักเรียน
3. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาบุคลิกภาพ
4. การแนะแนว

ผ่องพรรณ ตรีสุวรรณ (2546 : 19) ได้กล่าวถึงการบริหารงานกิจการนักเรียนว่า ประกอบด้วยงานส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักระเบียบวินัยของโรงเรียน งานด้านการปกครอง งานสวัสดิการ งานด้านกิจกรรมที่เสริมงานวิชาการหรืองานกิจกรรมหลักสูตร งานแนะแนว และงานบริการด้านอื่นๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว พบว่า ได้เสนอขอบข่ายงานกิจการนักเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก ขึ้นอยู่กับขนาดและระดับของสถานศึกษา สำหรับขอบข่ายงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ผู้วิจัยจะศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนตามกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2544 ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนทั้ง 4 ด้าน คือ 1) กิจกรรมนักเรียน 2) การบริการสวัสดิการนักเรียน 3) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและการพัฒนาบุคลิกภาพ และ 4) การแนะแนว

1. กิจกรรมนักเรียน

1.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 221) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า กิจกรรมนักเรียน (student activities) หมายถึง บรรดากิจกรรมหรือสิ่งที่จะกระทำทั้งหลายที่จัดให้นักเรียนนอกหรือในห้องเรียน และปริมาณหรือคุณภาพของกิจกรรมนักเรียนจะดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนแต่ละแห่ง และความสามารถของนักเรียนด้วย

1.2 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่ง อาจจัดกิจกรรมไม่เหมือนกันมากนัก แตกต่างกันตามสภาพของโรงเรียน และความพร้อมทางด้านทรัพยากร กิจกรรมที่นิยมจัดกัน บ่อยๆ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมอ่านอัลกุรอาน กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมชุมนุม/ชมรมต่างๆ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม และกิจกรรมละศีลอดร่วมกัน

1) กิจกรรมโฮมรูม

โฮมรูม (Home room) เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนให้มีลักษณะเหมือนบ้าน กล่าวคือ ให้นักเรียนและครูมีความคุ้นเคยกันเหมือนสมาชิกในครอบครัว (กรมสุขภาพจิต, 2557 : 2) เป็นกิจกรรมสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาพิจารณาจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในแต่ละชั้นปี โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อให้ครูที่ปรึกษาและนักเรียนรู้จักคุ้นเคยกัน 2) เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียน 3) เพื่อป้องกัน แก้ไข และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล

กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการดำเนินชีวิตของนักเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมโฮมรูมระยะสั้น ใช้เวลา 15-20 นาที
2. กิจกรรมโฮมรูมระยะยาว ใช้เวลา 50 นาที

การพิจารณาจัดกิจกรรมโฮมรูมสั้นหรือยาว ขึ้นอยู่กับนโยบาย วัตถุประสงค์ และการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2557 : 4) การจัดกิจกรรมโฮมรูมสอดคล้องกับอิสลามในเรื่องของการตะอาอูฟ (تعاضف) หมายถึง การทำความรู้จักหรือการแนะนำตัวระหว่างครูและนักเรียน

2) กิจกรรมอ่านอัลกุรอาน

กิจกรรมอ่านอัลกุรอานเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านอัลกุรอาน ฝึกฝนทักษะการอ่านอัลกุรอาน โดยอ่านอย่างชัดถ้อยชัดคำ และถูกต้องตามหลักการอ่านอัลกุรอาน อ่านอัลกุรอานอย่างมีมารยาท และสามารถนำบทเรียนคำสอนจากอัลกุรอานมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ การอ่านอัลกุรอานนับว่าเป็นความดีที่ยิ่งใหญ่ทั้งต่อผู้ศึกษาอัลกุรอานและสอนอัลกุรอาน

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴾

ความว่า “อัลกุรอานนี้เป็นแสงสว่างแก่มวลมนุษย และเป็นแนวทางที่ถูกต้องและความเมตตาแก่หมู่ชนที่มีความเชื่อมั่น”

(อัลญาซียะฮฺ : 20)

﴿ أَوْزِدْ عَلَيْهِ وَرِثَ الْفُرَّانِ تَرْتِيلاً ﴾

ความว่า “หรือมากกว่านั้น และจงอ่านอัลกุรอานซ้ำ ๆ เป็นจังหวะ (ชัดถ้อยชัดคำ)”

(อัลมุซซัหมิล : 4)

ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า

“ผู้ที่ดียิ่งในหมู่พวกเจ้าคือ ผู้ศึกษาอัลกุรอานและสอนอัลกุรอาน”

(บันทึกโดยมุสลิม)

3) กิจกรรมรักการอ่าน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการศึกษา การฝึกฝนทักษะการอ่านของนักเรียน กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการอ่านตลอดจนมีนิสัยรักการอ่านทั้งในและนอกโรงเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ﴾

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของผู้ทรงบังเกิด”

(อัลอะลัก : 1)

ท่านนบี ﷺ กล่าวความว่า

“การชวนขวายเป็นความดี ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติของมุสลิมทุกคน”

(บันทึกโดยอิบนินาญะฮฺ)

4) กิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 30-31) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีความคิดเห็นในเรื่องของระเบียบวินัย เพื่อช่วยให้เด็กใช้สิทธิหน้าที่การจัดการปกครองตนเองภายในโรงเรียนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบและปลอดภัย เพื่อฝึกเด็กสำหรับการปกครองแบบประชาธิปไตย ในเรื่องการแต่งตั้งคณะผู้นำตามแนวทางของอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَاتَّكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾

ความว่า “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งคณะหนึ่งที่จะเชิญชวนไปสู่ความดีและใช้ให้กระทำสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มีชอกและชนเหล่านี้แหละพวกเขาคือผู้ได้รับความสำเร็จ”

(อาลิอิมรอน : 104)

สำหรับวิธีการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ
2. การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิก
3. เลือกประธานกรรมการ และกรรมการอื่นๆ ในการประชุม
4. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียน และประกาศให้นักเรียนทราบโดยทั่วกัน
5. ประชุมพิจารณาวางหลักเกณฑ์การบริหารงาน
6. คณะกรรมการนักเรียนแถลงนโยบายต่อที่ประชุมนักเรียน
7. ดำเนินกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน
8. การประเมินผลกิจกรรม อย่างสม่ำเสมอ

จากข้อมูลดังกล่าว การเลือกตั้งคณะกรรมการในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีแนวทางการปฏิบัติตามหลักการอิสลาม คือ หลักการปรึกษาหารือ (ชुरอ) ซึ่งเป็นแนวทางหลักของอิสลามในการสรรหาผู้นำ นอกเหนือจากการเลือกตั้งตามหลักประชาธิปไตย โดยหลักปรึกษาหารือหรือชुरอเป็นคำภาษาอาหรับหรือคำเต็มว่า อัชชูรอ (Al-Shura) ซึ่งมีความหมายว่า การปรึกษาหารือ การขอความคิดเห็น การเสนอตัวหรือการขอคำแนะนำ ความหมายตามหลักนิติศาสตร์อิสลาม อัชชูรอ (Al-Shura) หมายถึง การประชุมในกิจการใดกิจการหนึ่งเพื่อหารือกันระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อที่จะบรรลุสู่ความเห็นที่ดีและยุติธรรมต่อกิจการนั้นๆและมีจลิสอัชชูรอคือสภาที่ประชุมนั่นเอง (สามารถ ทองเผื่อ, 2562 : 108)

ชुरอในเชิงวิชาการ หมายถึง การเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่มีการตรวจสอบพิจารณาจากนักคิด ผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งค้นพบความจริงหรือทัศนะที่ดีที่สุดสำหรับการนำไปใช้เพื่อหวังผลเลิศในกิจกรรมนั้น (สามารถ ทองเผื่อ, 2562 : 108)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ตอบรับต่อพระเจ้าของพวกเขาและดำรงละหมาด และกิจการของพวกเขา มีการปรึกษาหารือระหว่างพวกเขาและเขาบริจาคสิ่งที่เราได้ให้เครื่องปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา”

(อัลซุรอ : 38)

5) กิจกรรมชุมนุม/ชมรมต่างๆในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 51-53) กล่าวว่า กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันตามความถนัดและความสนใจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชุมนุม หมายถึง การรวมกลุ่มของนักเรียนที่มีความถนัดและความสนใจ ในเรื่องเดียวกันและร่วมปฏิบัติกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง และปลูกฝังการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มนักเรียนที่มีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการจัดตั้ง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในชมรม

6) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม เช่น การทำความสะอาด วัสดุ การปรับปรุงตกแต่งตาดึกา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ปลูกฝังนิสัยที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْغَدْوَانِ ﴾

ความว่า “และพวกจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาป”

(อัลมาอิดะห์ : 2)

ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

ความว่า “มนุษย์ที่เป็นที่รักยิ่งของอัลลอฮฺมากที่สุดคือมนุษย์ที่สร้างประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์มากที่สุด”

(รายงานโดยอุม്മุฮัจญ์รอฮ์)

7) กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ

กิจกรรมวันสำคัญ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต โดยโรงเรียนมีการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของวันสำคัญนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมา โดยวันสำคัญจะมีหลายระดับ เช่น วันสำคัญเกี่ยวกับบุคคล ได้แก่ วันพ่อ วันแม่ วันครู วันสำคัญเกี่ยวกับหน่วยงาน ได้แก่ วันก่อตั้งสถานศึกษา วันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ได้แก่ วันภาษาไทย วันสุนทรภู่ และวันสำคัญเกี่ยวกับประเพณีและศาสนา เป็นต้น

8) กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม

กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นในวันสำคัญตามบทบัญญัติอิสลาม โดยสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมต่างๆที่สอดคล้องกับวันสำคัญเหล่านี้ได้แก่

1. วันอิฎิ้ลฟิตรี หรือ วันฮารีรายอปอซอ เป็นวันเฉลิมฉลองในวันสุดท้ายของการสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน (ม.ป.ป. : ออนไลน์)

2. วันอิฎิ้ลอฎญา หรือ วันฮารีรายอหัจญี เป็น ขวันเฉลิมฉลองเนื่องในวันแห่งการบริจาคอาหารแก่คนยากจน โดยมีการเชือดสัตว์ในการบริจาคเป็นทาน (ม.ป.ป. : ออนไลน์)

จากท่านอะนัส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้เล่าว่า ท่านเราะสูล ได้เดินทางมาสู่มะดีนะฮฺ ซึ่งชาวมะดีนะฮฺสมัยนั้นมีสองวันที่พวกเขาเล่นรื่นเริงกัน

ท่านจึงได้ถามว่า “สองวันนี้เป็นวันอะไร?”

พวกเขาตอบว่า “พวกเราเคยรื่นเริงกันมาในสองวันนี้ตั้งแต่สมัยเก่าก่อน”

ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวตอบว่า “แท้จริงอัลลอฮฺได้เปลี่ยนมันด้วยวันที่ดีกว่าทั้งสองวันนั้น นั่นคือวันอิฎิ้ลฟิฏรี และอิฎิ้ลอฎญา”

(บันทึกโดยอบูดาวูด : 959)

9) กิจกรรมประเพณีสำคัญในท้องถิ่น

กิจกรรมประเพณีสำคัญในท้องถิ่นซึ่งจัดขึ้นในชุมชนมุสลิม เป็นประเพณีที่จัดขึ้นตามบทบัญญัติอิสลาม และกระทำอย่างแพร่หลายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่

1. มาแกปูโละ (งานแต่งงาน) “มาแกปูโละ” เป็นภาษาท้องถิ่น แปลว่า “กินเหนียว” ซึ่งใช้ในหลายโอกาส เช่น งานแต่งงาน และเข้าสู่หนัด (ม.ป.ป. : ออนไลน์)

2. การเข้าสู่หนัด หรือ “มาโซะยาวิ” คือ การขลิบผิวหนังหุ้มส่วนปลายอวัยวะเพศชายซึ่งจะทำแก่เด็กชายที่มีอายุระหว่าง ๒-๑๐ ปี (ม.ป.ป. : ออนไลน์)

3. วันอาซุรอ อาซุรอ เป็นภาษาอาหรับ หมายถึง วันที่ ๑๐ มุฮัรรัม เป็นวันที่มีการนำอาหารมาทวงและแจกจ่ายตามแนวทางท่านนบีมุฮัมมัดและนบีฮุสเซน เพื่อให้ทุกคนมีอาหารรับประทานในช่วงที่อาหารขาดแคลน (ม.ป.ป. : ออนไลน์)

10) กิจกรรมทัศนศึกษา

การทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการพบเห็นและสัมผัสด้วยตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจ และจดจำในระยะยาว กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 8) ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมทัศนศึกษา นอกสถานที่ โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมอย่างน้อยปีละครั้ง

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า

﴿ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ ۗ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ ﴾

ความว่า “พระองค์คือผู้ทรงทำแผ่นดินนี้ให้ราบเรียบสำหรับพวกเจ้า ดังนั้นจงสัญจรไปตามขอบเขตของมันและจงบริโภคนอกจากปัจจัยยังชีพของพระองค์ และยังพระองค์เท่านั้นการฟื้นคืนชีพ”

(อัลมุลก : 15)

11) กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 27-32) ได้กล่าวว่า กระบวนการลูกเสือ คือ กระบวนการในการพัฒนาเยาวชน ให้เป็นพลเมืองดี ตามจุดมุ่งประสงค์และหลักการของลูกเสือโลกได้ กำหนดไว้ ปัจจุบันกระบวนการลูกเสือถือเป็นกระบวนการทางการศึกษาส่วนหนึ่ง ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียน ทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้มีความประพฤติที่ดีงาม ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

12) กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

กิจกรรมกีฬาและนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเกี่ยวกับการกีฬาซึ่งอาจเป็นการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียน และนอกโรงเรียน ด้วยวัตถุประสงค์ของการจัดคือ เพื่อให้ให้นักเรียนมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย สำหรับการ แข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนอาจจะแบ่งเป็นสี่ หรือเป็นการแข่งขันระหว่างชั้น ส่วนกีฬาภายนอก โรงเรียนเป็นการแข่งขันกันระหว่าง โรงเรียนในอำเภอหรือจังหวัด หรืออาจเป็นตัวแทนของอำเภอของ จังหวัดไปแข่งกีฬาเขตก็ได้

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِن قُوَّةٍ وَمِن رِّبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ
وَأَخْرَيْنَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِن شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ
إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تظَلُمُونَ

“และพวกเจ้าจงเตรียมไว้สำหรับ (ป้องกัน) พวกเขา สิ่งที่พวกเจ้าสามารถ อันได้แก่กำลัง อย่างหนึ่งอย่างใด และการผูกม้าไว้ โดยที่พวกเจ้าจะทำให้ศัตรูของอัลลอฮฺ และศัตรูของพวกเจ้าหวั่นเกรงด้วยสิ่ง นั้น และพวกอื่น ๆ อีก อื่นจากพวกเขา ซึ่งพวกเจ้ายังไม่รู้จักพวกเขา อัลลอฮฺทรงรู้จักพวกเขาดี และสิ่งที่พวกเจ้าบริจาคในทางของอัลลอฮฺนั้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งใดก็ตาม สิ่งนั้นจะถูกตอบแทนแก่พวกเจ้าโดยครบถ้วนโดยที่พวกเจ้าจะไม่ถูกอธรรม”

ซูเราะฮ์อัลอันฟาล อายะฮ์ที่ 60

เล่าจากท่านหญิงอาอีชะฮ์ รอฎิยัลลอฮู อันฮาว่า

ความว่า “ฉันได้วิ่งแข่งขั้นกับท่านนบี ﷺ แล้วฉันก็ชนะท่าน”

รายงานโดย อะห์หมัด

13) กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม

กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม หรือ เข้าค่ายลูกเสือ เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้นำความรู้จากการเรียนวิชาลูกเสือ-เนตรนารี มาใช้ในการเข้าค่าย ได้แก่ ระเบียบแถว กฎ ของลูกเสือ การผูกเงื่อน การประกอบอาหาร เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมให้มีการเสียสละ อดทน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

14) กิจกรรมละศีลอดร่วมกัน

กิจกรรมการละศีลอดร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในเดือนรอมฎอน เพื่อสร้างความ ตระหนักในแนวทางของท่านนบี ﷺ ในเรื่องการละศีลอด และยังเป็น การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครู นักเรียน และชุมชน เป็นการแสดงออกถึงความรัก ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยความ ประเสริฐของการเลี้ยงอาหารละศีลอด มีดังหะดีษต่อไปนี้

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ((مَنْ فَطَرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا)) . (الترمذي رقم 735 ، صحيح سنن الترمذي رقم 647 : صحيح)

ความว่า จากท่านซัยด์ อิบน์ คอลิด อัล-ญุฮะนีย เล่าจากท่านเราะฮ์ลุล ﷺ ท่านได้กล่าวว่า “ผู้ใดที่เลี้ยงอาหารละศีลอดแก่ผู้ถือศีลอด เขาจะได้รับผลบุญเท่ากับผลบุญของผู้ถือศีลอด (ที่เขาให้อาหาร) โดยที่ผลบุญนั้น (หมายถึงผลบุญเดิมของผู้ถือศีลอดที่เขาเลี้ยงอาหาร) ไม่ได้ลดน้อยลงไปจาก ผู้ถือศีลอดนั้นแต่อย่างใด”

(บันทึกโดยอัสติรมิซีย : 735)

2. การบริการสวัสดิการนักเรียน

2.1 ความหมายของการบริการสวัสดิการ

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 213) กล่าวถึงการบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย หมายถึง งานบริการสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยบริการแนะแนว บริการสุขภาพอนามัย บริการอาหารกลางวัน และบริการความปลอดภัย

ถวัลย์ สาทรรายทอง (2548 : 33) ได้สรุปว่า การจัดบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย หมายถึง การจัดบริการที่ให้นักเรียนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีสุขภาพและสุขนิสัยที่ดี ได้รับความสะดวกปลอดภัยตลอดจนสนับสนุนให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริการสวัสดิการ หมายถึง การจัดบริการให้นักเรียนเกี่ยวกับ การบริการอาหารกลางวัน สุขอนามัย และบริการความปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนใช้ชีวิตอย่างมีความสุข และได้รับความสะดวกปลอดภัย

2.2 ขอบข่ายของการบริการสวัสดิการ

ถวัลย์ สาทรรายทอง (2548 : 39) ได้สรุปถึงขอบข่ายการจัดบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย การจัดบริการตรวจสุขภาพ การจัดห้องอนามัย จัดเวชภัณฑ์ที่จำเป็นต่อการปฐมพยาบาล จัดเตียงพยาบาลให้เพียงพอต่อการให้บริการนักเรียนครูอาจารย์ ตลอดจนบริการส่งต่อในกรณีที่มีปัญหารุนแรง การให้ความรู้เรื่องโภชนาการ การควบคุมดูแลเรื่องคุณภาพอาหาร การบริการน้ำดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะเพียงพอ การจัดบริการห้องน้ำห้องส้วม โดยมีจำนวนห้องน้ำห้องส้วมมีเพียงพอและถูกสุขลักษณะ จัดบริการห้องสมุดให้มีหนังสือ ตำรา วารสาร เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเพียงพอสำหรับนักเรียนและบุคลากรศึกษาค้นคว้า

ดนตรี บุญลี (2546 : 21-22) กล่าวว่า สถานศึกษาถือได้ว่าเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู นักการภารโรง และนักเรียน ดังนั้น การจัดสวัสดิการสำหรับบุคลากรต้องดำเนินไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และความต้องการจำเป็นของหน่วยงานนั้นๆ ในการจัดสวัสดิการสำหรับนักเรียนนั้นโรงเรียนสามารถดำเนินการได้หลายประการ ดังนี้

1.1 สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1) การจัดบริการเสื้อผ้า
- 2) การจัดบริการเครื่องเขียนแบบเรียน
- 3) การจัดมอบทุนการศึกษา
- 4) การจัดบริการอาหารกลางวัน
- 5) การจัดบริการอาหารเสริม (นม)
- 6) การจัดสหกรณ์ออมทรัพย์
- 7) การจัดสหกรณ์ร้านค้า
- 8) การจัดตั้งธนาคารโรงเรียน

- 9) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างรายได้ระหว่างเรียน
- 10) การจัดประกันชีวิตหมู่
- 11) การจัดประกันอุบัติเหตุ
- 12) การจัดค่าพาหนะสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกลโรงเรียน
- 13) การจัดค่าพาหนะนักเรียนไปเรียนแหล่งเรียนรู้

1.2 สวัสดิการด้านกีฬาและนันทนาการ ได้แก่

- 1) การจัดกิจกรรมกีฬาในหน่วยงาน
- 2) การจัดทัศนศึกษา
- 3) การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์
- 4) การจัดฉายภาพยนตร์ และกิจกรรมบันเทิงระหว่างพักกลางวัน

1.3 สวัสดิการด้านอำนวยความสะดวก ได้แก่

- 1) การจัดบ้านพักให้นักเรียนห่างไกลมาพัก
- 2) การจัดค่าพาหนะไปสถานพยาบาล
- 3) การจัดบริการรถรับส่งนักเรียน
- 4) การจัดร้านอาหารในโรงเรียน
- 5) การจัดจำหน่ายสินค้าราคาถูกลง
- 6) การตรวจสุขภาพ
- 7) การบริการน้ำดื่ม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น การบริการด้านสวัสดิการนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และตามบทบัญญัติอิสลามในขอบเขตดังต่อไปนี้

1.1 สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 1) การจัดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายบริการนักเรียน
- 2) การจัดเครื่องเขียน แบบเรียนบริการนักเรียน
- 3) การจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน

- 4) การจัดบริการอาหารกลางวันให้นักเรียนทุกคน
- 5) การจัดบริการอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการและฮาลาล
- 6) การจัดสถานที่รับประทานอาหารที่เหมาะสม
- 7) การจัดบริการอาหารเสริม (นม)
- 8) การจัดบริการสหกรณ์ออมทรัพย์
- 9) การจัดบริการสหกรณ์ร้านค้า
- 10) การดูแลด้านการจราจรของนักเรียน
- 11) การจัดประกันชีวิตหมู่แก่นักเรียน
- 12) การจัดประกันอุบัติเหตุเมื่อเดินทางไปทัศนศึกษา

1.2 สวัสดิการด้านอำนวยความสะดวก ได้แก่

- 1) การจัดบริการน้ำดื่มที่สะอาด
- 2) การจัดบริการห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ
- 3) การจัดบริการรถรับ-ส่งนักเรียน
- 4) การจัดเตรียมที่พักให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกล
- 5) การจัดห้องพยาบาลที่สะอาดและเหมาะสม
- 6) การจัดครูหรือเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาลตลอดเวลา
- 7) การจัดบริการตรวจสุขภาพ
- 8) การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- 9) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนถูกสุขลักษณะ
- 10) การจัดบริการห้องคอมพิวเตอร์

1.1 สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

1) การจัดเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายบริการนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 6-7) ได้ให้งบประมาณในส่วนนี้ โดยการให้สถานศึกษา จัดทำบัญชีจ่ายเงินสดแก่ผู้ปกครอง ในการจัดซื้อเครื่องเขียนและแบบเรียนด้วยตนเอง จากนั้น นำใบเสร็จรับเงินที่มีราคาไม่ต่ำกว่าเงินสด มาเป็นหลักฐานให้แก่สถานศึกษา โดยมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาอีกครั้ง

สำหรับเกณฑ์ของเงินที่จะจัดสรรเป็นค่าเครื่องแบบนักเรียนตามรายหัว มีดังนี้ อนุบาล (๓๐๐ บาทต่อปี) ประถมศึกษา (๓๖๐ บาทต่อปี) มัธยมต้น (๔๕๐ บาทต่อปี) มัธยมปลาย (๕๐๐ บาทต่อปี) และปวช. (๕๐๐ บาทต่อปี)

โดยนักเรียนจะได้รับค่าเครื่องแบบ ปีละ 2 ชุด ผู้ปกครองควรซื้อตามราคามาตรฐานที่ทางสถานศึกษาจัดให้ เพื่อไม่ให้เป็นการชားเงินส่วนต่าง และหากนักเรียนมีเครื่องแบบเพียงพอแล้ว สามารถนำเงินไปซื้อเครื่องแบบเพิ่มเติมของลูกเสือ เนตรนารีได้

การสวมใส่เครื่องแต่งกายในทัศนะอิสลาม ปรากฏในอัลอัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا ۗ وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ۗ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴾

ความว่า “ลูกหลานอาดัมเอ๋ย! แท้จริงเราได้ให้ลงมาแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งเครื่องนุ่งห่ม ที่ปกปิดสิ่งที่อันน่าละอายของพวกเจ้าและเครื่องนุ่งห่มที่ให้ความสวยงาม และเครื่องนุ่งห่มแห่งความยำเกรง นั่นคือสิ่งที่ดียิ่ง นั่นแหละคือส่วนหนึ่งจากบรรดาโองการของอัลลอฮ์ เพื่อที่ว่าเขาเหล่านั้นจะได้รำลึก”

(อัล-อะอฺรอฟ : 26)

2) การจัดเครื่องเขียน แบบเรียนบริการนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 2-3) ในส่วนของงบประมาณค่าหนังสือเรียน สถานศึกษา สามารถบริหารจัดการได้เองตามวัตถุประสงค์ ให้ถูกต้องตามระเบียบของราชการ และให้มีการจัดระบบหนังสือเรียนเพื่อให้นักเรียนรุ่นต่อไปสามารถใช้ได้

ในส่วนของเครื่องเขียน กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 4) ได้ให้งบประมาณในส่วนนี้ โดยการให้สถานศึกษา จัดทำบัญชีจ่ายเงินสดแก่ผู้ปกครอง ในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนด้วยตนเอง จากนั้น นำใบเสร็จรับเงินที่มีราคาไม่ต่ำกว่าเงินสด มาเป็นหลักฐานให้แก่สถานศึกษา โดยมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาอีกครั้ง ตัวอย่างรายการของอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ สมุด ดินสอ ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด เครื่องมือเรขาคณิต กระดาษ A๔ สีเทียน ดินน้ำมัน เป็นต้น

สำหรับเกณฑ์ของเงินที่จะจัดสรรเป็นค่าอุปกรณ์การเรียนตามรายหัว มีดังนี้ อนุบาล (๑๐๐ บาทต่อภาคเรียน) ประถมศึกษา (๑๕๕ บาทต่อภาคเรียน) มัธยมต้น (๒๑๐ บาทต่อภาคเรียน) มัธยมปลาย (๒๓๐ บาทต่อภาคเรียน) และปวช. (๒๓๐ บาทต่อภาคเรียน)

ความสำคัญของการเขียน แบบเรียนในอิสลาม ปรากฏในอัลกุรอาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงทำให้การอ่าน การเขียนและปากกาเป็นความโปรดปรานของพระองค์ ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴾

ความว่า “นูน ขอสาบานด้วยปากกา และสิ่งที่พวกเขาขีดเขียน”

(อัลเกาะลัม : 1)

3) การจัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-213) กล่าวถึง การบริหารการเงินที่เกี่ยวกับ ทุนการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ทุนการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ทุนให้เปล่า หมายถึง ทุนที่โรงเรียนได้นำเงินบริจาคไปฝากธนาคารแล้ว นำดอกผลมาจัดเป็นทุนให้แก่ นักเรียนหรือเป็นทุนที่ผู้บริจาคให้โดยโรงเรียนจัดสรรให้แก่ นักเรียนตาม เจตนาารมณ์ของผู้บริจาคทุน ทุนประเภทนี้ได้แก่ ทุนเรียนดี ทุนยากจน ทุนสงเคราะห์และ ทุนการศึกษา

1.2 ทุนที่มีข้อผูกพัน หมายถึง ทุนที่นักเรียนได้รับแล้วต้องปฏิบัติตามข้อ ผูกพันของผู้ให้ทุน เช่น ต้องไปทำงานแก่ผู้ให้ทุนตามระยะเวลาที่กำหนด

2. ทุนยืม หมายถึง ทุนที่โรงเรียนจัดไว้ให้แก่ นักเรียนยืมได้เมื่อยามขาดสน ทุนนี้ โรงเรียนอาจได้มาจากผู้บริจาคหรือโรงเรียนจัดหาเอง ทุนประเภทนี้จะไม่หมด เพราะนักเรียนยืมไป แล้วต้องนำมาคืนตามเงื่อนไข

3. ทุนทำงาน หมายถึง ทุนที่โรงเรียนจัดไว้ให้แก่ นักเรียน โดยนักเรียนต้องทำงานใน โรงเรียนเป็นการตอบแทน เช่น การทำงานในห้องสมุด

ถวัลย์ สาทรายทอง (2548 : 32) ได้สรุปขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้ ทุนการศึกษา ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการเกี่ยวกับทุนการศึกษา การจัดหาและระดม ทุนการศึกษา การพิจารณานักเรียนเพื่อให้ได้ทุนการศึกษา ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องจัดหาทุนการศึกษา สำหรับนักเรียนได้เพียงพอกับความต้องการ มีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาได้อย่าง เหมาะสม การประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนผู้ปกครองที่ต่อการทุนการศึกษาทราบอย่างทั่วถึง มีการ อบรมให้นักเรียนผู้รับทุนสำนึกในความรับผิดชอบต่อผู้ให้ทุนและปฏิบัติให้เหมาะสมทั้งในปัจจุบันและ อนาคต และดำเนินการติดตามและประเมินผลว่านักเรียนที่ได้รับทุนแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ สูงสุด แนวทางของอิสลามส่งเสริมการบริจาคทรัพย์สินในหนทางของอัลลอฮ์ ﷻ

อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ ۗ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝﴾

ความว่า “อุปมาบรรดาผู้ที่บริจาคทรัพย์ของพวกเขาในทางของอัลลอฮ์นั้น ดังอุปมาเมล็ดพืชเมล็ดหนึ่งซึ่งออกขึ้นเป็นเจ็ดรวง ซึ่งในแต่ละรวงนั้นมีร้อยเมล็ด และอัลลอฮ์นั้นจะทรงเพิ่มพูนแก่ผู้ที่ พระองค์ทรงประสงค์อีก และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงกว้างขวาง ผู้ทรงรอบรู้”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 261)

﴿وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَأَنْفُسِكُمْ ۖ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ ۗ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

ความว่า “สิ่งดีใด ๆ ที่พวกเจ้าบริจาคไปก็ย่อมแก่ตัวของพวกเจ้าเอง และพวกเจ้าจะไม่บริจาคสิ่งใด นอกจากเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์เท่านั้น และสิ่งดีใด ๆ ที่พวกเจ้าบริจาคไป มันก็จะถูกตอบแทนโดยครบถ้วนแก่พวกเจ้าและพวกเจ้าจะไม่ถูกอยุติธรรม”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 272)

ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

((مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ، وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ وَإِنَّ اللَّهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ثُمَّ يُرَبِّيهَا لِصَاحِبِهَا كَمَا يُرَبِّي أَحَدَكُمْ فَلَوْهُ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ)) متفق عليه.

ความว่า “ใครก็ตามที่ได้ให้เศาะตะเกาะฮฺลูกอินทผลัมเพียง ๑ ลูกที่เขาได้มันมาด้วยวิธีที่ดี ซึ่งแท้จริงแล้วอัลลอฮ์จะไม่ทรงรับเว้นแต่สิ่งที่ดีเท่านั้น โดยแท้จริงแล้วอัลลอฮ์จะทรงรับเศาะตะเกาะฮ์นั้นด้วยพระหัตถ์ขวาของพระองค์ และพระองค์จะทรงเลี้ยงดูมันให้แก่ผู้ที่ได้บริจาคท่านนั้น เปรียบดังเช่นคนๆหนึ่งทำการเลี้ยงดูลูกม้าของเขา จนกระทั่งเศาะตะเกาะฮ์ที่เขาให้นั้นใหญ่โตเหมือนภูเขา”

(บันทึกโดยอัลบุคอรี : 1410 และบันทึกโดยมุสลิม : 1014)

4) การจัดบริการอาหารกลางวันให้นักเรียนทุกคน

ธงชัย แสงทอง (2544 : 45) กล่าวว่า กิจกรรมอาหารกลางวันเป็นกิจกรรมที่มีความมุ่งหมาย เพื่อให้ นักเรียนมีสิทธิในการรับประทานอาหารกลางวันทุกคน เมื่อนักเรียนรับประทานอาหารกลางวันทุกคนแล้ว จึงจะจัดให้มีอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการต่อไป อัลลอฮ์ ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۗ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย! จงบริโภคสิ่งอนุมัติที่ดี ๆ จากสิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าตามบรรดาก้าวเดินของชัยฏอน แท้จริงมันคือศัตรูที่ชัดเจนของพวกเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 168)

5) การจัดบริการอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการและฮาลาล

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-216) กล่าวถึงขอบข่ายของการจัดบริการสวัสดิการของสถานศึกษาด้านบริการอาหารกลางวัน ดังนี้

บริการอาหารกลางวัน เป็นการบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและครูด้านโภชนาการ และช่วยประหยัดเศรษฐกิจของผู้ปกครองและบุคลากรต่างๆในโรงเรียน โดยมีขอบข่ายในการจัดบริการ 3 ลักษณะได้แก่

- 1) โรงเรียนจัดทำให้ โดยเป็นผู้ดำเนินการจัดทำอาหารกลางวันเอง
- 2) จ้างคนอื่นมาดำเนินการ โดยโรงเรียนจัดหาสถานที่ให้ กำหนดวิธีการรักษาอาคารสถานที่ จัดหาน้ำดื่ม ควบคุมคุณภาพและความสะอาดของอาหาร ควบคุมราคา และควบคุมผลประโยชน์ที่ได้จากผู้เอามาขาย
- 3) นักเรียนทำอาหารมารับประทานเอง โดยโรงเรียนจัดหาสถานที่และวางมาตรการของการรักษาความสะอาด ตลอดจนบริการน้ำดื่ม

ตามแนวทางของหลักการอิสลามอิสลาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้บัญญัติการรับประทานอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นความโปรดปรานหนึ่งที่พระองค์ทรงประทานให้กับมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมก็สามารถรับประทานอาหารฮาลาลได้ เพราะอาหารฮาลาล มาจากกระบวนการผลิตที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของอิสลาม มีคุณค่าทางอาหาร (ตอยยิบ) และปราศจากสิ่งที่ต้องห้าม (ฮารอม) ดังที่อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ ۚ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴾

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย! จงบริโภคสิ่งอนุมัติที่ดี ๆ จากสิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าตามบรรดาก้าวเดินของชัยฏอน แท้จริงมันคือศัตรูที่ชัดเจนของพวกเขาเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 168)

6) การจัดสถานที่รับประทานอาหารที่เหมาะสม

การจัดสถานที่รับประทานอาหารในโรงเรียน ไม่ว่าจะป็นโรงอาหารของโรงเรียนหรือโรงอาหารที่มีร้านจำหน่ายย่อยๆ หลายร้าน ทุกร้านต้องผ่านมาตรฐานตามการรับรองมาตรฐานสำหรับโรงอาหาร ถ้าได้ระดับดีมาก และระดับดี จะได้รับใบรับรองจากกรมอนามัย ซึ่งมีระยะเวลารับรอง 1 ปี (ม.ป.ป : ออนไลน์)

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงชอบบรรดาผู้สำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัว และทรงชอบบรรดาผู้ที่ทำตนให้สะอาด”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 222)

7) การจัดบริการอาหารเสริม (นม)

โครงการอาหารเสริม (นม)โรงเรียน เป็นโครงการที่รัฐบาลสมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาร่างกายของนักเรียนให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขปลูกฝังนิสัยในการดื่มนมให้กับนักเรียน (มปป : ออนไลน์) โดยในอิสลามมีการส่งเสริมให้ดื่มนม เนื่องด้วยประโยชน์ของนมที่มีมากมาย ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۖ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴾

ความว่า “และแท้จริงในปศุสัตว์ ย่อมมีบทเรียนอย่างแน่นอนแก่พวกเจ้า เราให้พวกเจ้าดื่มจากสิ่งที่อยู่ในท้องของมัน จากระหว่างมูลและเลือดเป็นน้ำนมบริสุทธิ์ เป็นที่โอชาแก่ผู้ดื่ม”

(อันนะฮลุ : 66)

และอัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۖ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴾

ความว่า “และแท้จริงในเรื่องปศุสัตว์ (อูฐ วัว แพะ แกะ) นั้นเป็นบทเรียนสำหรับพวกเจ้า เราให้พวกเจ้าดื่ม สิ่งที่อยู่ในท้องของมัน (น้ำนม) และในตัวมันมีประโยชน์มากมาย สำหรับพวกเจ้าและบางชนิดพวกเจ้าก็บริโภคมัน”

(อัลมูมิnun : 21)

8) การจัดบริการสหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นการดำเนินกิจกรรมหนึ่งของทางโรงเรียนซึ่งช่วยในการปลูกฝังนิสัยประหยัด อดออมให้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนฝากเงินเป็นประจำ และมีเงินจำนวนมากสามารถนำเงินนั้นมาซื้อของใช้ที่จำเป็นในการเรียนได้ อย่างเช่น พจนานุกรม dictionary ซึ่งตามแนวทางของอิสลาม การประหยัดอดออม ปรากฏในอัลกุรอาน ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾

ความว่า “โอ้ลูกหลานอาดัมเอ๋ยสูเจ้าจงประดับตกแต่งอาภรณ์ของพวกเจ้าในทุกมัสยิดที่เจ้าไป และจงรับประทานดื่มกินไปแต่อย่าได้ฟุ่มเฟือย แท้จริงพระองค์มีทรงรักผู้ที่ไม่ฟุ่มเฟือยทั้งหลาย”

(อัลอะหฺรอฟ : 31)

9) การจัดบริการสหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อจัดหาสินค้า อุปโภคบริโภคมาจำหน่ายแก่บุคลากรและนักเรียน ได้แก่ อุปกรณ์การเรียน หนังสือ โดยโรงเรียนสามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ได้ ซึ่งจะได้รับผลกำไรหรือเงินปันผล ตามส่วนแบ่ง โดยการซื้อขายเป็นท่อนุมัติในอิสลาม ดังที่ อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا ۚ ﴾

ความว่า “และอัลลอฮ์นั้นทรงอนุมัติการขาย และทรงห้ามการเอาดอกเบี้ย”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 275)

10) การดูแลด้านการจราจรของนักเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-216) กล่าวถึงข้อบ่งชี้ของการจัดบริการสวัสดิการของสถานศึกษาด้านความปลอดภัย ดังนี้

บริการความปลอดภัย โดยโรงเรียนวางมาตรการในการรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดกับนักเรียน โดยปฏิบัติดังนี้

1) ให้ความรู้ด้วยความปลอดภัย เช่น การปฏิบัติตนในการโดยสารรถยนต์ การระมัดระวังการเล่น

2) การป้องกันและขจัดสิ่งทีอาจเป็นภัยอันตรายแก่นักเรียน เช่น ตรวจสอบสภาพตัวอาคาร หากชำรุดควรซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ การเก็บรักษาที่เป็นระเบียบ โดยเฉพาะในห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน และบริเวณโรงเรียน

3) การป้องกันเพลิงไหม้ เช่น การขจัดสิ่งทีอาจเป็นต้นเพลิง การให้ความรู้แก่ครูนักเรียนในโรงเรียนเกี่ยวกับการดับเพลิง

โดยในอิสลามได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเฝ้าระวังความปลอดภัย อยู่เสมอไม่ว่าจะในยามสงบหรือสงคราม ดังที่ อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

“โอ้อับรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ! จงมีความอดทน และจงต่างอดทนซึ่งกันและกันเถิด และจงประจำอยู่ชายแดน และพึงกลัวเกรงอัลลอฮ์เถิด เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อาลี อิมรอน : 200)

11) การจัดประกันชีวิตหมู่แก่นักเรียน

สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัย (2546 : 128) ได้ให้ความหมายของการประกันชีวิตไว้ว่า การประกันชีวิต คือการที่คนกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันเพื่อช่วยกันเฉลี่ยเงินจ่ายให้กับผู้ประสบภัย อันเกิดจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ การทุพพลภาพ การเจ็บป่วย หรือการไม่มีรายได้ในยามแก่ชรา โดยบริษัทประกันชีวิตจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเก็บรวบรวมเงินเฉลี่ยแล้วนำไปจ่ายแก่ผู้ประสบภัยซึ่งจำนวนเงินก่อนที่ผู้เอาประกันภัยได้รับคือ เงินเอาประกันภัยส่วนเงินเฉลี่ยที่เก็บจากแต่ละคนจะเรียกว่าเบี้ยประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (2551 : 7) ได้ให้ความหมายของการประกันชีวิตว่า การประกันชีวิต คือการที่บุคคลผู้หนึ่งเรียกว่าผู้เอาประกันภัย ได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า เบี้ยประกันภัย ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญา (กรมธรรม์) ให้กับบริษัทประกันภัยเพื่อซื้อความคุ้มครองตามที่ระบุเป็นเงื่อนไขไว้ในกรมธรรม์ อาทิ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตภายในเวลาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์หรือมีอายุยืนยาวจนครบกำหนดตามที่ระบุไว้ บริษัทประกันภัย จะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งเรียกว่า จำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์หรือผู้เอาประกันภัยแล้วแต่กรณี ทั้ง นี้เงื่อนไขความคุ้มครองจะมีหลายแบบขึ้น อยู่กับการเลือกซื้อตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เอาประกันภัยเป็นหลัก

ชิคาโกญญ์ เล่าซู (2558 : 24) ได้สรุปว่า การประกันชีวิต หมายถึง วิธีการที่มนุษย์ในสังคมนวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อกระจายความเสียหายอันเกิดจากการเสี่ยงภัยต่าง ๆ โดยบุคคลเรียกว่าผู้ทำประกันชีวิต ที่อยู่ในกลุ่มยอมจ่ายเงินจำนวนหนึ่ง เรียกว่า เบี้ยประกันชีวิต รวมกันไว้เป็นเงินกองกลาง และมอบให้คนกลาง เรียกว่า บริษัทประกันชีวิต ดูแลรักษาเงินจำนวนนี้ต่อมาเมื่อบุคคลใดในกลุ่มเกิดประสบภัย สูญเสียอวัยวะ ทุพพลภาพ บาดเจ็บ เจ็บป่วย เสียชีวิตหรือการไม่มีรายได้ในยามแก่ชรา คนกลางที่เก็บรักษาเงินไว้จะจัดการจ่ายเงิน เรียกว่า เงินเอาประกันชีวิต เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ทำประกันชีวิต หรือทายาท หรือผู้รับประโยชน์ตามจำนวนเงินและตามเงื่อนไขที่ได้มีการตกลงกันไว้ก่อนนั้น

ทั้งนี้การประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการประกันชีวิตหรือทรัพย์สิน ถือว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่ไม่ชอบด้วยหลักการอิสลาม เนื่องด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้ (มุณีร มุหะหมัด, 2551 :54-55)

1. พระองค์อัลลอฮฺ ﷻ คือผู้ทรงประกันเขาทั้งหลาย ดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴾

ความว่า “และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว”

(กุร็อยซ์ : 4)

﴿ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ﴾

ความว่า “พวกเราเป็นผู้อารักขาพวกท่านทั้งในการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้และปรโลก”

(ฟุศสิลัต : 31)

2. มีสาเหตุนำไปสู่การกินทรัพย์สินของผู้อื่นโดยไม่ชอบธรรม พร้อมกันนี้จำนวนเงินที่ประกันและผู้รับประกันจะจ่ายให้แก่กัน มิได้มีอัตราที่แน่นอน

3. วิธีการประกันภัยมีส่วนคล้ายคลึงกับการพนันหรือการเสี่ยงโชค ถ้าหากว่าไม่เกิดอุบัติเหตุ บริษัทก็จะรับเงินประกันไป ผู้ทำประกันก็จะสูญเสียเงินไปโดยไร้ประโยชน์ และถ้าหากว่าเกิดอุบัติเหตุ บางทีค่าใช้จ่ายเกินกว่าเงินประกัน ก็เท่ากับว่าเขาเอาเปรียบบริษัท ซึ่งวิธีการดังกล่าวขัดต่ออุดมการณ์ของอิสลาม

4. เงินปันผลที่ผู้รับประกันจะจ่ายให้กับผู้ประกัน เกิดจากการดำเนินธุรกิจคล้ายกับหุ้นส่วน แต่มิได้มีการตกลงกันระหว่าง 2 ฝ่ายในแบบหุ้นส่วน ดังนั้น เงินเพิ่มที่ได้รับจึงเป็นการคล้ายกับดอกเบี้ย

5. เงินที่ได้รับจากการประกันภัย (หรือธนาकार หรืออื่นๆ) เงินที่ได้มาในแบบคลุมเครือ ไม่บริสุทธิ์ ผู้ใดที่ตกอยู่ในสิ่งคลุมเครือ ก็เท่ากับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวว่า

ความว่า “แท้จริง สิ่งที่อนุมัติ (ฮาลาล) นั้น ชัดแจ้งอยู่แล้ว และสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) ก็ชัดเจนอยู่แล้ว ในระหว่างสองสิ่งนั้น มีสิ่งที่คลุมเครืออยู่ ซึ่งชนส่วนใหญ่ไม่ทราบ ผู้ใดที่หลีกเลี่ยงจากสิ่งนี้คลุมเครือ ดังนั้น เขาก็ได้ทำให้ศาสนาของเขาและเกียรติประวัติของเขามีความบริสุทธิ์ และผู้ใดที่ตกอยู่ในสิ่งคลุมเครือ ก็เท่ากับว่าเขาได้ตกอยู่ในสิ่งที่ต้องห้าม”

(รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

ด้วยเหตุนี้ นักกฎหมายอิสลามจึงได้วางแนวทาง “ตะกาฟูล” ให้บริษัทประกันภัยนำไปปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องตามบทบัญญัติอิสลาม

ตะกาฟูล คือ สัญญาของคนกลุ่มหนึ่งที่ตกลงจะช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มที่ประสบอุบัติเหตุหรืออุบัติเหตุ โดยสัญญาหรือกรรมธรรม์ประกันภัยตามหลักการอิสลามต้องระบุให้ชัดเจนว่าผู้เอาประกันจะจ่ายเบี้ยประกันจำนวนหนึ่งที่กำหนดให้แก่บริษัทตะกาฟูล โดยในเบี้ยประกันจำนวนนี้ ผู้เอาประกันยินดีที่จะ “บริจาค” เงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับเป็นค่าชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สมาชิก ในธุรกิจตะกาฟูลปัจจุบันนี้กรรมธรรม์ประกันภัยสมัยใหม่ได้ระบุไว้ชัดเจนแล้ว (บรรจง บินกาซัน, 2543 : 58-59)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประกันภัยในปัจจุบันมีการดำเนินธุรกิจที่ไม่ชอบด้วยหลักการอิสลามหลายประการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอการประกันภัยที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้คือ ตะกาฟูล โดยโรงเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อจัดประกันชีวิตหมู่แก่นักเรียนได้

12) การจัดประกันอุบัติเหตุเมื่อเดินทางไปทัศนศึกษา

การประกันภัยอุบัติเหตุ (ม.ป.ป. : ออนไลน์) เป็รการประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัยในกรณีทีประสบอุบัติเหตุหรือเสียชีวิต บริษัทประกันภัยจะเข้ามารับการระค่าใช้จ่ายทีเกิดจากการรักษาพยาบาล หรือจ่ายค่าทดแทนในกรณีทีสูญเสียชีวิต หรือชีวิต โดยเป็นไปตามมาตราการที 7 เรื่อง การทำประกันภัย ให้สถานศึกษาจัดทำประกันชีวิตในการพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกโรงเรียน โดยอยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ : 2548) ทั้งนี้ ตามแนวทางของอิสลามแล้วให้มุสลิมมอบหมายความปลอดภัยทั้งหลายต่ออัลลอฮฺ ﷻ ดังทีพระองค์ ﷻ ตรัสว่า

﴿وَأَمْنُهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾

ความว่า “และทรงให้ความปลอดภัยแก่พวกเขาให้พ้นจากความหวาดกลัว”

(กุรร้อยซ์ : 4)

1.2 สวัสดิการด้านอำนวยความสะดวก ได้แก่

1) การจัดบริการน้ำดื่มทีสะอาด

กรมอนามัย (2556 : 2) กล่าวว่า น้ำบริโภค หมายถึง น้ำสะอาดทีประชาชนใช้ บริโภคได้อย่างปลอดภัย มีปริมาณเพียงพอสำหรับใช้ดื่ม ประกอบอาหาร ล้างหน้า แปรงฟัน ไม่น้อยกว่า 5 ลิตรต่อคนต่อวัน

กรมอนามัย (2556 : 3) กล่าวว่า คุณภาพน้ำบริโภค หมายถึง คุณลักษณะของน้ำ บริโภคทางกายภาพ เคมี และจุลินทรีย์ ทีมีปริมาณไม่เกินกว่าค่าทีกำหนดในมาตรฐานคุณภาพน้ำ บริโภคต่างๆ เช่น เกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภครวมอนามัย เกณฑ์เสนอแนะคุณภาพน้ำบริโภคของ องค์การอนามัยโลก

คำสอนในอิสลามในเรื่องของการดื่มน้ำจากอนัส กล่าวว่า

((كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَنْتَفَسُ فِي الشَّرَابِ ثَلَاثًا وَيَقُولُ «إِنَّهُ أَرْوَى وَابْرَأُ وَأَمْرَأُ» قَالَ أَنَسٌ فَأَنَا أَتَنَفَسُ فِي الشَّرَابِ ثَلَاثًا))

ความว่า : ท่านเราะสูลุลลอฮฺ คือลล้ลลลอฮฺอะลลยฮวะสลลลัม จะหยุดเพื่อหายใจสามครั้งเมื่อ ดื่มเครื่องดื่ม โดยท่านกล่าวว่า “มันทำให้อิมมกว่า ปลอดภัยกว่า และนำดุกว่า” อนัสกล่าวว่า ฉันทงจะ หุดเพื่อหายใจสามครั้งเมื่อฉันทื่ม

(บันทึกโดยบุคอรีซ์ : 5631 และมุสลิม : 2028)

2) การจัดบริการห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ

จินตนา ยูนิพันธ์ (2541 : 4) กล่าวถึง การกำจัดสิ่งขับถ่ายและสิ่งเหลือทิ้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ไม่ให้แพร่กระจายโรคหรือสร้างความเหตุรำคาญต่อนักเรียนในโรงเรียนและชุมชน ดังนี้

1. การจัดให้มีส้วมและที่ปัสสาวะชายที่ถูกสุขลักษณะอย่างเพียงพอ
2. การรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี
3. การกำจัดน้ำโสโครกในโรงเรียนไม่ให้เกิดการท่วมขังหรือเน่าเหม็น

ในเรื่องการรักษาความสะอาดของห้องน้ำ เป็นหน้าที่และจิตสำนึกของมุสลิมทุกคน เนื่องจากอัลลอฮ์ ﷻ ทรงชอบผู้ที่รักษาความสะอาด ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์จะโปรดผู้ที่สำนึกตัวและชอบผู้ที่รักษาความสะอาด”

(อัลบะเกาะเราะฮะฮ์ : 222)

และท่านเราะสูลุล กล่าวว่

((الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ))

ความว่า “แท้จริงความสะอาดนั้นเป็นครึ่งหนึ่งของการศรัทธาและการกล่าว อัลหัมดุลิลลาฮ์ นั้นเป็นสิ่งที่จะเติมเต็มตาชั่ง”

(รายงานโดยมุสลิม : 223)

3) การจัดบริการรถรับ-ส่งนักเรียน

การจัดบริการรถโรงเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ดำเนินกิจการรถโรงเรียน พนักงานขับรถ หรือผู้ควบคุมดูแลนักเรียน จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนเป็นสำคัญ ในเรื่องการนั่งรถอย่างปลอดภัย เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล และลดภาระของผู้ปกครองในการมาส่งบุตรหลาน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ لَتَسْتَوُوا عَلَى ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴾

ความว่า “เพื่อพวกเขาจะได้นั่งอยู่บนหลังของมันอย่างมั่นคง แล้วพวกเขาจะได้รำลึกถึงความโปรดปรานของพระเจ้าของพวกเขา เมื่อพวกเขาได้นั่งขึ้นบนมันอย่างเรียบร้อยแล้ว พวกเขา ก็จะกล่าวว่ มหาบริสุทธิ์ผู้ทรงให้พาหนะนี้เป็นความสะดวกแก่เรา และเรานั้นไม่สามารถจะควบคุมมันได้และแท้จริงเราจะต้องเป็นผู้กลับไปสู่พระเจ้าของเราอย่างแน่นอน”

(อัลซุครุฟ : 13-14)

4) การจัดเตรียมที่พักให้นักเรียนที่อยู่ห่างไกล

กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป) ให้ความหมายที่พักนอนในโรงเรียน ไว้ว่า ที่พักนอนในโรงเรียน หมายถึง ที่พักประจำสำหรับนักเรียนที่โรงเรียนจัดให้ โวยเงินงบประมาณหรือเงินบริจาค เป็นการอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่อยู่ห่างไกล หรืออยู่ต่างจังหวัด การจัดเตรียมที่พักเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนสอดคล้องตามหลักคำสอนของอิสลาม ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۗ
وَ اتَّقُوا اللَّهَ ۗ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾

ความว่า “และพวกจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรม และความยำเกรง และจงอย่าช่วยกันในเรื่องที่เป็นบาป และเป็นศัตรูกันและพึงกลัวเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ”

(อัลมาอิดะห์ : 2)

5) การจัดห้องพยาบาลที่สะอาดและเหมาะสม

อมรา เล็ก เริง สิน จู (2540 : 212-216) กล่าวถึง การบริการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ได้แก่ การจัดให้มีห้องพยาบาลขึ้นภายในโรงเรียน จัดเตียงพยาบาล ยาสามัญประจำบ้าน ครูทำหน้าที่พยาบาลประจำห้อง และจัดกิจกรรมการส่งต่อในกรณีที่นักเรียนมีปัญหารุนแรงและโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้

กรมอนามัย (2560 : 125) กล่าวว่า ห้องพยาบาล เป็นอีกห้องหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียน งานพยาบาลเป็นงานที่ให้บริการด้านสุขภาพ เพื่อให้ นักเรียนได้ใช้บริการ ในกรณีเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ เช่น ปวดศีรษะ เป็นไข้ หรือได้รับบาดเจ็บ ก็สามารถมารับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้

ลักษณะของห้องพยาบาลประจำโรงเรียนที่ดี

- 1) จัดอยู่ชั้นล่างของอาคารเพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
- 2) พื้นที่ ขนาด ของห้องควรพิจารณาให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน พร้อมทั้ง การจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
- 3) ตั้งอยู่ห่างจากสิ่งรบกวนและเหตุรำคาญ ได้แก่ กลิ่น เสียง เป็นต้น
- 4) สะอาด มีแสงสว่างพอเพียงส่องผ่าน พร้อมทั้งอากาศถ่ายเทได้สะดวก
- 5) อ่างล้างมือพร้อมก๊อกน้ำ (หรือชามอ่างเปล่าที่ปกป้องมีน้ำบรรจุอยู่) พร้อมสบู่เพื่อทำความสะอาดมือก่อนและหลังให้การพยาบาล

6) ควรมีห้องส้วมอยู่ภายในห้องพยาบาล (หรืออยู่ใกล้) เพื่อสะดวกให้แก่นักเรียน หรือบุคลากร ที่เจ็บป่วย เช่น โรคท้องเดิน เป็นต้น

7) มีสมุดจดบันทึกประจำห้องพยาบาล สำหรับจดบันทึกทุกครั้งที่ทำให้การรักษาพยาบาล อีกทั้งเป็นการแสดงหลักฐานการใช้จ่ายเวชภัณฑ์ พร้อมทั้งจะนำข้อมูลมาเสนอในการของบประมาณสำหรับ การซื้ออุปกรณ์และเวชภัณฑ์สำหรับใช้ประจำในห้องพยาบาล

ในเรื่องการรักษาโรคและความเจ็บป่วยตามแนวทางของอิสลาม ห้ามมิให้มุสลิมนอนรอความตาย หรือปล่อยให้ความเจ็บป่วยหายเอง เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ทรงลิขิตให้เจ็บป่วยและก็ทรงลิขิตให้หายป่วยไว้ด้วย โดยผ่านกระบวนการบำบัดรักษา ดังที่ท่านเราะสูล ﷺ ได้กล่าวว่า

ความว่า “จงรักษาเถิด แท้จริงพระองค์อัลลอฮฺจะไม่ทรงนำโรคลงมา เว้นแต่พระองค์จะนำยามา เพื่อการบำบัดลงมาด้วย ยกเว้นโรคเดียวที่ไม่มียารักษาโรค คือ โรคชรา”

(บันทึกโดยบุคอรีและมุสลิม)

ส่วนผลของการบำบัดรักษาว่าจะหายหรือไม่ หรือจะมีอาการเรื้อรังหรือไม่ ขึ้นอยู่กับพระประสงค์ของพระองค์เท่านั้น ดังที่เห็นผู้เจ็บป่วยที่รักษาไม่หายหรือตายจากโรคต่างๆ แม้เป็นโรคที่ไม่รุนแรงหรือบางคนที่เป็นโรคร้ายแรง แต่ก็รักษาหายหรือประคับประคองไปได้อีกระยะหนึ่ง ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَإِذَا مَرَضْتَ فَهُوَ يَشْفِين ﴾

ความว่า “และเมื่อฉันป่วย ดั่งนั้น พระองค์ทรงทำให้ฉันหายป่วย”

(อัซซุอะเราะฮฺ : 80)

6) การจัดครูหรือเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาลตลอดเวลา

กรมอนามัย (2560 : 126) กล่าวว่า ห้องพยาบาลที่ดี มีพยาบาล ครูเวรหรือผู้นำนักเรียนฯ อยู่เวรประจำห้องพยาบาล โดยมีความรู้ ความสามารถ และความตั้งใจต่อการปฏิบัติงาน

7) การจัดบริการตรวจสุขภาพ

กรมอนามัย (2560 : 9) กล่าวว่า การตรวจสุขภาพนักเรียน คือ การซักประวัติและการตรวจร่างกายเป็นวิธีการที่ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับภาวะสุขภาพที่ เปลี่ยนแปลงไป และนำไปสู่การค้นพบปัญหาของอาการผิดปกติหรือโรคต่างๆ

8) การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-216) กล่าวถึง บริการเกี่ยวกับการป้องกัน เป็นการบริการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยภายหลัง เช่น บริการสุขภาพของนักเรียน บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรค การให้คำปรึกษา

ในเรื่องการป้องกันโรคตามแนวทางของอิสลาม ท่านเราะฮ์ลุล   ได้กล่าวว่า
 ความว่า “อย่าเอาคนป่วยไปอยู่ใกล้ ๆ คนที่มีสุขภาพดี”

(บันทึกโดยมุสลิม : 5771)

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-216) กล่าวถึง บริการเกี่ยวกับการให้สุขศึกษาทาง
 สุขศาสตร์ เป็นการช่วยให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ถูกต้องในการระวังรักษาป้องกันโรคซึ่งเป็นความรู้
 เกี่ยวกับอนามัยเบื้องต้น เช่น การประชุมชี้แจง การเชิญวิทยากรบรรยายให้ความรู้

ในเรื่องการศึกษาและแสวงหาความรู้ ปรากฏในอัลกุรอาน ดังที่ อัลลอฮ์   ตรัสว่า

﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾

ความว่า “ดังนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้”

(อันนะฮฺลี : 43)

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 212-216) กล่าวถึง บริการอื่นๆเกี่ยวกับอนามัย ได้แก่
 บริการห้องส้วมที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีผู้รับผิดชอบดูแลและรักษาความสะอาดอยู่เสมอ บริการน้ำ
 และที่ล้างมือ ล้างหน้า โดยโรงเรียนจะต้องเตรียมน้ำดื่ม น้ำใช้ให้แก่ักเรียนอย่างเพียงพอ จัดที่ล้างมือ
 ไว้ที่บริเวณส้วมและโรงอาหาร หรือหลังเข้าห้องน้ำ เพื่อเป็นการฝึกสุขนิสัยที่ดีและเป็นการช่วยลดการ
 ติดต่อของโรค

ในเรื่องการรักษาการดูแลรักษาความสะอาดตามแนวทางของอิสลาม ปรากฏในอัลกุ
 รอาน ดังที่ อัลลอฮ์   ตรัสว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ النَّوَافِلَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾

ความว่า “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงชอบบรรดาผู้สำนึกผิด กลับเนื้อกลับตัว และทรงชอบ
 บรรดาผู้ที่ทำตนให้สะอาด”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 222)

และท่านเราะฮ์ลุล   ก็ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ปรากฏในหะดีษ ดังที่ท่านเราะฮ์ลุล  
 กล่าวว่า

﴿ الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ ﴾

ความว่า “แท้จริงความสะอาดนั้นเป็นครึ่งหนึ่งของการศรัทธาและการกล่าว อัลหัมดุลิลลาฮ์
 นั้นเป็นสิ่งที่จะเต็มเต็มตาชั่ง”

(รายงานโดยมุสลิม : 223)

9) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนถูกสุขลักษณะ

กรมอนามัย (2544 : 3) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนถูกสุขลักษณะ หมายถึง การจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ช่วยป้องกันโรค และลดอุบัติเหตุ เพื่อให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี และสุขนิสัยที่ดี ส่งผลดีต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียน

ทั้งนี้ การดูแลสภาพแวดล้อมตามแนวทางของอิสลาม อิสลามส่งเสริมให้มนุษย์ กระทำคุณงามความดีและสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม ดังปรากฏในหะดีษ

ความว่า “อิมานมี 70 กว่า หรือ 60 กว่าสาขา สุดยอดของอิมาน คือคำกล่าวที่ว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์ และอิมานที่มีระดับต่ำสุดคือ การเก็บกวาดสิ่งก่อสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ใช้นถนนหนทาง”

(รายงานโดยมุสลิม)

10) การจัดบริการห้องคอมพิวเตอร์

ปิยวรรณ เกาะแก้ว (ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การใช้บริการคอมพิวเตอร์ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งผู้เรียนต้องการให้จัดสรรเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและเห็นว่าควรปรับเวลาการให้บริการให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ที่สำคัญควรให้บริการนอกเวลาราชการเพิ่มเติม เนื่องจากเวลาทำการปกติ ผู้เรียนต้องศึกษารายวิชาในห้องเรียนทำให้ไม่สามารถใช้บริการในช่วงเวลาดังกล่าวได้ นอกจากนั้น ควรเพิ่มโปรแกรมการใช้งานให้มีความหลากหลาย ทันสมัย และปรับระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มีความรวดเร็วมากขึ้นด้วย

โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 8) ได้ให้งบประมาณแก่สถานศึกษา ด้านการบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือคอมพิวเตอร์ โดยต้องจัดให้มีเวลาเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ อย่างน้อย 40 ชั่วโมง ต่อคนต่อปี

3. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาบุคลิกภาพ

3.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

คำว่าคุณธรรม จริยธรรม เป็นคำที่คนส่วนใหญ่กล่าวควบคู่กันเสมอ ทำให้เข้าใจผิดได้ว่า คำทั้งสองมีความหมายเดียวกัน หรือมีความหมายเหมือนกัน แต่คำว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นคำ 2 คำที่มีความหมายแตกต่างกัน นักวิชาการได้ให้ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม โดยแยกเป็นประเด็น ดังนี้

คุณธรรม จริยธรรมเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ที่มนุษย์ใช้ดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคุณธรรมและจริยธรรม ดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 22) หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกของชีวิตในทางศีลธรรม มีคุณงามความดี ภายใต้อิทธิพลของจิตในขั้นสมบูรณ์จนเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี

พระมหาอดิศร ธีรสีโล (2540 : 56) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง การกระทำ อันถูกต้อง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา

สุนน อมรวิวัฒน์ (2550 : 23) ได้กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมหรือระบบคุณค่าที่มนุษย์ ชุมชน สังคม ตระหนักรู้ ให้ความสำคัญและยึดถือเป็นมโนสำนึกเป็นจิตวิญญาณที่สะท้อนถึงความจริง ความดีงาม ความถูกต้องและความสุขทำให้คนในสังคม อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

กิริติ บุญเจือ (2551 : 27) กล่าวว่า คุณธรรม คือความประพฤติดีจนเคยชินเป็นนิสัย

จากที่กล่าวมาสรุปความหมายของคุณธรรมได้ว่า เป็นหลักการของคุณงามความดี ความถูกต้อง เป็นข้อประพฤติที่คนในสังคมให้การยอมรับในความดี เช่น ความกตัญญู ความยุติธรรม ความมีน้ำใจ และความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น เป็นความประพฤติที่กระทำจนเป็นนิสัย ทำให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ส่วนจริยธรรม มีนักวิชาการให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2540: 17) ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

กรมวิชาการ (2541:43) จริยธรรมนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ถ้าคนในสังคมใดมีจริยธรรมสูงสังคมนั้นจะมีแต่ความเจริญ ผู้ที่มีจริยธรรมสูงจะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีและบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าอันพึงประสงค์

สมเดช มุงเมือง (2542 : 51) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมหรือธรรมจริยา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติที่ตั้งอยู่ในคุณงามความดี โดยเฉพาะในสังคมไทยเรายึดมั่นในคุณงามความดีตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา

จากที่กล่าวมาสรุปความหมายของจริยธรรมได้ว่า หมายถึง หลักปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนความดีงาม อบรมกิริยาและลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมความดี หากสังคมใดมีจริยธรรมสูงสังคมนั้นจะมีความสุข ความเจริญ

3.2 คุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นสำหรับนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 4) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญในข้อแรก คือ การเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง

ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 32-33) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในส่วนของมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานที่ 8 มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สรุป 4 ประการคือ ความมีเมตตากรุณาปรารณาให้ผู้อื่นมีความสุขมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงต่อหน้าที่ ความประหยัดมัธยัสถ์ อดออม ความรับผิดชอบ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 150) ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเมินสถานศึกษาในระยะแรก มีมาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัยมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความประหยัด ใช้สิ่งของทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจนใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและคุ้มค่า

สรุปว่าคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับนักเรียน มีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สรุป 4 ประการ คือ มีวินัยมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความประหยัด

3.3 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

หน้าที่ของสถานศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้และพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน คือ มีปัญญาารอบรู้ในศาสตร์สาระต่างๆ มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์เข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ดังนั้น การส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่ง กิจกรรมที่สถานศึกษาควรจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอาจประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

3.2.1 จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนตามสาระเนื้อหาตามหลักสูตร กิจกรรมที่กำหนดเน้นการปฏิบัติ เพื่อหล่อหลอมเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ถาวร

3.2.2 จัดกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมนักเรียน ตามขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรในลักษณะต่างๆ เช่น โครงการ ครงการ ชมรม กลุ่มสนใจ

3.2.3 จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติเป็นปกติประจำวัน โดยเน้นการปฏิบัติในลักษณะวิถีชีวิต มีระเบียบ แบบแผน กฎเกณฑ์ กติกาขึ้นระหว่างสถานศึกษาและนักเรียน

3.4 การพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน

ความสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ก : 17) เน้นการจัดการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ กระบวนการจัดการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสร้างคนให้นำไปสู่การสร้างงานและสร้างชาติ การพัฒนาคนหรือสร้างคน ต้องตระหนักว่าความเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความรู้ มีปัญญา มีความสามารถมากขึ้นกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งปัญหาความสามารถเป็นตัวบ่งบอกถึงลักษณะของบุคลิกภาพของคนด้วย การพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้น ถ้ามีการศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนแต่ละคนให้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังกล่าวแล้ว จะช่วยพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นวิธีการสร้างเสริมทักษะความสามารถแต่ละด้านจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่าได้ การพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนด้านต่างๆ อาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบุคลิกภาพผู้เรียนกับกิจกรรมเสริมทักษะซึ่งสถานศึกษาอาจจัดให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะและบุคลิกภาพด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านภาษา มีความสามารถในการใช้ภาษาด้วยการพูดการเขียน การใช้คำ การใช้ภาษาในรูปแบบที่สลับซับซ้อน ใช้ภาษาในการหวานล้อม พูดเรื่องตลก เรื่องปริศนา บทกวีและจินตนาการ

2. ด้านตรรกและคณิตศาสตร์ มีความสามารถในการใช้ตัวเลข การนับสิ่งของและการวิเคราะห์รูปแบบต่างๆทางเรขาคณิต ความไวในการเห็น ความสัมพันธ์ แบบแผนตรรกวิทยา การคิดเชิงนามธรรม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และคิดคาดการณ์

3. ด้านมิติ ขอบวาดรูป ฟันสี สร้างภาพ 3 มิติ สามารถมองและแสดงออกเป็นรูปร่าง ถึงสิ่งที่เห็นและความคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บในพื้นที่รูปแบบต่างๆ

4. ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหวมีความสามารถสูงในการใช้ร่างกายของตนแสดงความคิดความรู้สึก สนุกในการเต้นหรือการแสดงออก มีความสามารถในการใช้มือประดิษฐ์ มีความคล่องแคล่วรวดเร็วแข็งแรงมีประสาทสัมผัสดี

5. ด้านดนตรี แสดงออกโดยการร้องเพลง เคลื่อนไหวให้เข้าจังหวะทำนองเสียงเพลงได้

6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ชอบพบปะเพื่อนฝูง และชอบที่จะประสานงานกับผู้อื่น มีความไวในการสังเกต เข้าใจอารมณ์ความรู้สึก ความคิดและเจตนาของผู้อื่นได้เร็ว

7. ด้านความเข้าใจตนเอง สามารถเก็บอารมณ์ ความรู้สึกและสภาวะทางอารมณ์ได้ รู้จักตนเอง มีความคิดและความรารณชาติต่อตนเอง

8. ด้านธรรมชาติ มีความละเอียดอ่อนต่อธรรมชาติ ชอบสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ และอนุรักษ์ธรรมชาติ

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน และการพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียนอาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและบุคลิกภาพผู้เรียนกับกิจกรรมเสริมทักษะซึ่งสถานศึกษาอาจจัดให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะและบุคลิกภาพด้านต่างๆได้ โดยนำมาจัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ได้ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดกิจกรรมอ่านดูอาหน้าเสาธง
- 2) การจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม เป็นประจำ
- 3) การละหมาดญะมาอะฮ์ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน
- 4) การจัดกิจกรรมละหมาดยามค่ำคืน (กียามุลลัย)
- 5) การจัดกิจกรรมวงกลมความรู้ (ฮาลาเกาะห์)

1) การจัดกิจกรรมอ่านดูอาหน้าเสาธง

กิจกรรมหน้าเสาธง หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นหน้าเสาธงเป็นประจำทุกวันตอนเช้า ก่อนเข้าเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนและครูทุกคนต้องเข้าร่วม โดยมีกิจกรรมสำคัญ คือ การเข้าแถว เคารพธงชาติ การกล่าวดูอา การอบรมโดยครูเวรประจำวัน เป็นต้น

ในทางรากศัพท์ “ดูอาห์” หมายถึง การขอ การวิงวอน การเรียก ส่วนความหมายของมันในทางศาสนบัญญัตินั้นหมายถึง การวิงวอนของจากอัลลอฮ์ ﷻ รวมถึงการสรรเสริญและสวดดีพระองค์ กิจกรรมการอ่านดูอาหน้าเสาธงเป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย แต่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมก่อนการเรียนการสอน ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ ทำให้นักเรียนมีหัวใจที่ผูกพันกับพระองค์ ไม่ว่าจะยามที่ประสบปัญหาหรือความยากลำบาก ดังที่ท่านเราะฮ์สุล ﷺ กล่าว

ความว่า “ดูอาห์เป็นอาวุธของผู้ศรัทธา เป็นเสาหลักของศาสนา เป็นรัศมีแห่งฟากฟ้าและแผ่นดิน”

(รายงานโดยอัล-หากิม)

ดังนั้น กิจกรรมการอ่านดูอาหน้าเสาธง จึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในเรื่องการขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ ﷻ

2) การจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม เป็นประจำ

การอบรมคุณธรรม จริยธรรม ในอิสลาม เรียกว่า อัน-นะซีหะฮฺ หรือ การตักเตือน เป็นกิจกรรมที่สามารถสอดแทรกในการทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมแนะแนว หรืออาจจัดเป็นกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะได้

การตักเตือนนั้นนับเป็นหลักคำสอนและแนวปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งในศาสนาอิสลาม อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ ﴾

ความว่า “และชายคนหนึ่งได้มาจากชานเมืองอย่างรีบเร่ง เขากล่าวว่า โอ้มูซาเอ๋ย พวกขุนนางชั้นผู้ใหญ่กำลังปรึกษากันเกี่ยวกับเรื่องของท่าน เพื่อจะฆ่าท่าน ดังนั้น จงออกไปเถิดแท้จริงฉันเป็นผู้หวังดีต่อท่าน”

(อัลเกาะศ็อศ: 20)

จากอบีรูกัยยะฮฺ ร่อฎีอัลลอฮูอันฮู ว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

((الَّذِينَ النَّصِيحَةُ « قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: « لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَيِّمَةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ »))

ความว่า “ศาสนาคือนะซีหะฮฺ (การตักเตือนอย่างบริสุทธิ์ใจ) พวกเราถามว่า: นะซีหะฮฺเพื่อใครหรือรับท่านเราะสูลุลลอฮฺ? ท่านกล่าวตอบว่า: เพื่ออัลลอฮฺ เพื่อคัมภีร์ของพระองค์ เพื่อเราะสูลของพระองค์ เพื่อบรรดาผู้นำมุสลิม และเพื่อมุสลิมโดยทั่วไป”

(บันทึกโดยมุสลิม : 55)

ดังนั้น กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม เป็นประจำจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในเรื่องการตักเตือนซึ่งกันและกัน

3) กิจกรรมการละหมาดญะมาอะฮฺร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน

การละหมาดเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มุสลิมต้องปฏิบัติทุกวัน วันละ 5 เวลา โดยในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมละหมาดในเวลาพักเที่ยง หลังจากรับประทานอาหารกลางวัน การละหมาดญะมาอะฮฺร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน เป็นการส่งเสริมความรัก ความเมตตา ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และความผูกพันใกล้ชิด ระหว่างครูและนักเรียน และฝึกการเป็นผู้นำของนักเรียน ในการนำละหมาดญะมาอะฮฺ ดังที่ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

ความว่า "การละหมาดในรูปแบบญะมาอะฮฺจะได้รับผลตอบแทนดีกว่าการละหมาดคนเดียวถึงยี่สิบเจ็ดเท่า"

(บันทึกโดยบุคอรี)

4) การจัดกิจกรรมละหมาดยามค่ำคืน (กียามุลลัย)

กียามุลลัย คือ การละหมาดสุนัตอย่างหนึ่งซึ่งอยู่ในช่วงเวลาระหว่างเสร็จสิ้นการละหมาดอิซาอจนกระทั่งเข้าเวลาละหมาดซุฮฺ (อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา, ม.ป.ป. : 18) การจัดกิจกรรมนี้ทางโรงเรียนสามารถให้นักเรียนที่อยู่ประจำหอพักเข้าร่วมได้ และสามารถนำไปใช้ระหว่างทำกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม โดยให้นักเรียนตื่นมาละหมาดในยามค่ำคืน โดยอายะฮ์อัลกุรอานที่เป็นบทบัญญัติส่งเสริมให้ละหมาดสุนัตกียามุลลัย อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا نَصَفَهُ أَوْ انْفُصَ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴾

ความว่า “โอ ผู้คลุมกายอยู่เอ๋ย ! จงยืนขึ้น (ละหมาด) เวลากลางคืน เว้นแต่เพียงเล็กน้อย (ไม่ใช่ตลอดคืน) ครั้งหนึ่งของเวลากลางคืน หรือน้อยกว่านั้นเพียงเล็กน้อยหรือมากกว่านั้น และจงอ่านอัลกุรอานช้า ๆ เป็นจังหวะ (ชด้อยชดคำ) แท้จริงเราจะประทานวะนะ (วะฮีย์) อันหนักหน่วงแก่เจ้า แท้จริงการตื่นขึ้นในเวลากลางคืนนั้นเป็นเวลาที่น่าประทับใจและเป็นการอ่านที่ชัดเจนยิ่ง”

(อัลมุขซิมมิล : 1 – 6)

ดังกล่าวนี้อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ให้ละหมาดตะฮัจญุดเป็นฟิรฎุสำหรับท่านเราะฮูล ﷺ และเศาะฮาบะฮ์ของท่านในช่วงเริ่มแรกของการเผยแผ่อิสลาม ต่อมาได้ถูกยกเลิกเป็นบทบัญญัติฟิรฎุโดยอายะฮ์สุดท้ายของสุเราะฮ์อัลมุขซิมมิล หลังจากนั้นบทบัญญัติเรื่องกียามุลลัย ลักษณะตะฮัจญุดจึงถือเป็นสุนัตตะฎะฮูรอ์ นั้นเป็นบทบัญญัติแต่มีผลของการปฏิบัติมีผลสูงยิ่ง และมีความจำเป็น ดังนั้น ท่านเราะฮูล ﷺ จึงได้ปฏิบัติเป็นประจำในช่วงชีวิตของท่าน จนกระทั่งสุดท้ายในชีวิตของท่าน และบรรดาเศาะฮาบะฮ์ก็ได้ถือปฏิบัติเป็นประจำเช่นกัน (อิสมาอีล ลุตฟี จะปะกียา, ม.ป.ป. : 20)

ความสำคัญของละหมาดกียามุลลัย จากอับู ฮุร็อยเราะฮ์ ได้รายงานไว้ว่า ท่านเราะฮูล ﷺ กล่าวว่า

ความว่า “การถือศีลอดที่ดีที่สุดถัดจากเดือนรอมฎอนคือ การถือศีลอดในเดือนของอัลลอฮ์ - อัลมุหรรอม และการละหมาดที่ประเสริฐที่สุดรองจากละหมาดฟิรฎุคือ ละหมาดสุนัตกลางคืน”

(บันทึกโดยมุสลิม)

กียามุลลัยยังเป็นกุญแจสู่สวรรค์ดังที่ท่านเราะฮูล ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

ความว่า “จากอับดุลลอฮ์ อิบน์ สลาม เล่าว่าท่านเราะฮูล ﷺ กล่าวว่าโอ้มนุษย์ทั้งหลาย จงให้สลามกันในระหว่างพวกท่าน จงให้อาหารแก่ผู้ยากไร้ จงติดต่อสัมพันธ์กับเครือญาติ และจงละหมาดสุนัตในเวลากลางคืน ขณะที่ผู้คนที่หลายคนนอนหลับกัน แล้วพวกท่านจะได้เข้าสวรรค์โดยสันติสุข”

(บันทึกโดยติรมีซี)

ดังนั้น ด้วยความสำคัญดังกล่าว การละหมาดยามค่ำคืน (กียามุลลัยล) จึงเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนที่อยู่ประจำหอพักปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอได้ เป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องความอดทน ย้ำเกรง และการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ

5) การจัดกิจกรรมวงกลมความรู้ (ฮาลาเกาะฮฺ)

กิจกรรมฮาลาเกาะฮฺ เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อศึกษาอิสลาม ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาอิสลามมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อิสมาอีลลูตฟี จะปะเกีย (2557 : 88) กล่าวว่า ฮาลาเกาะฮฺอัลกุรอาน คือ การรวมกลุ่มกันของคนเพื่อศึกษาอัลกุรอาน ความประเสริฐของการอ่านอัลกุรอานนั้น จากอุษมาน เราะฎิยัลลอฮุอันฮฺ จากท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

“ผู้ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกท่านคือผู้ที่ศึกษาและทำการสอนอัลกุรอาน”

(บันทึกโดยบุคอรี : 5027)

และจากท่านอบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุอันฮฺ กล่าวว่า ท่านเราะสูล ﷺ กล่าวว่า

((...وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ، يُتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَذَكَّرُونَ بِهِ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ، وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ، لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ)) أخرجه مسلم

“...และไม่มีกลุ่มบุคคลใดที่รวมตัวในบ้านหลังหนึ่งจากบ้านของอัลลอฮ์ (มัสยิด) แล้วพวกเขาต่างอ่านคัมภีร์ของอัลลอฮ์ (อัลกุรอาน) พร้อมทั้งศึกษาทำความเข้าใจกับคัมภีร์นั้น นอกจากความสงบจะถูกประทานลงมาแก่พวกเขา ความเมตตาของอัลลอฮ์ก็จะถูกแผ่ให้แก่พวกเขา มวลมลาอิกะฮ์จะสยบปีกให้แก่พวกเขา แล้วอัลลอฮ์ก็จะดำรัสถึงพวกเขากับผู้ใกล้ชิดพระองค์ (ด้วยความภาคภูมิใจ) ส่วนคนที่ละเลยต่อการทำดี เขาจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลยจากศักดิ์ศรีและชาติตระกูลของเขา”

(บันทึกโดยมุสลิม : 2699)

4. การแนะแนว

4.1 ความหมายของการแนะแนว

ใจจริง บุญเรืองรอด (2540 : 87) กล่าวถึงการแนะแนวว่า เป็นกระบวนการจัดการศึกษา กระบวนการหนึ่งที่ตั้งใจให้นักเรียนได้รู้จักตัวเองว่ามีความพร้อม ความต้องการและความสนใจในด้านใดเพียงไร

มาลีญีจุไซปะมา (2542 : 11) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวไว้ว่า เป็นการช่วยเหลือให้บุคคลแต่ละคนตระหนักในคุณค่าของตนเอง สามารถวางแผนทางชีวิตของตนเองได้อย่างฉลาดและรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ แก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อความ สุขและความสำเร็จในชีวิต

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2545 : 13) การแนะนำ หมายถึง การช่วยเหลือชี้ช่องทางให้บุคคลรู้จักตนเองวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตด้วยตนเอง

สมาคมแนะนำแห่งประเทศไทย (2546 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การแนะนำเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถช่วยตนเองได้ ช่วยให้เขารู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่นในสังคม สามารถปรับตัวเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้ด้วยดี และช่วยให้เขาได้พัฒนาตนเองทุกด้าน จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของการแนะนำ มุ่งไปที่การช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้สามารถแก้ปัญหาสามารถเลือกและตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างดีที่สุด อย่างฉลาดที่สุด สามารถดำเนินชีวิตและปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ ให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี จนมีความสุขความเจริญและความก้าวหน้าในชีวิต

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32) อธิบายไว้ว่า การแนะนำ คือ จิตวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่ง ที่ว่าด้วยการพัฒนาคนให้รู้จักตนเองหรือพึ่งพาตนเอง โดยกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีบทบาทเต็มทีในการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพและสามารถจัดการชีวิตของตนอย่างฉลาด

ตำรา ประเสริฐกุล (2542 : 124) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายของการแนะนำว่า เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลสามารถช่วยตนเองได้ หรือสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ เป็นตัวของตัวเองและรู้จักปรับตนเอง เพื่อให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2554 : 3-4) ได้กล่าวสรุปความหมายของการแนะนำไว้ดังนี้ การแนะนำเป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อย่างถูกต้อง และเฉลียวฉลาด การแนะนำถือหลักว่า ผู้แนะนำเพียงแต่แนะนำทางหรือชี้ช่องทางให้เท่านั้น ผู้รับการแนะนำจะเป็นผู้ตัดสินใจ แก้ปัญหาเองตามความสมัครใจ ผู้แนะนำจะใช้กลวิธีและเครื่องมือต่างๆ เข้าช่วยเพื่อให้ผู้รับการแนะนำเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง เข้าใจปัญหาของตนเอง มองเห็นลู่ทางแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจได้เอง ผู้แนะนำจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงช่วยให้ผู้รับการแนะนำสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเท่านั้น ส่วนการเลือกวิธีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจต่างๆ เป็นหน้าที่ของผู้รับการแนะนำ นอกจากจะช่วยเหลือให้คนเราสามารถเลือกและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องแล้ว ในกรณีที่ไม่มีโอกาสเลือกอะไรได้เลย เราก็อาจจะใช้การแนะนำให้เกิดประโยชน์ได้เช่นกัน เพราะเป็นการชี้ให้เห็นสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง และช่วยให้คนเราสามารถรับข้อเท็จจริง ยอมรับความจริงนั้นๆ สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การแนะนำอาจช่วยให้คนเราสามารถมองเห็นลู่ทางต่างๆ ที่ตนเองมองข้ามเสียแต่แรกได้อีกด้วย

จากความหมายข้างต้น จะเห็นว่าการจัดบริการแนะนำ เป็นการจัดบริการเกี่ยวกับ การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาหรือนักเรียนที่ต้องการได้รับคำแนะนำบางอย่าง ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้รับการแนะนำสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาของตนเองได้อย่างถูกต้อง มองเห็นลู่ทางแก้ปัญหา และสามารถตัดสินใจเองได้

4.2 ขอบข่ายการแนะแนว

กรมวิชาการ (2545 : 37-41) ได้กล่าวถึงเป้าหมายและขอบข่ายของงานแนะแนวไว้ดังนี้

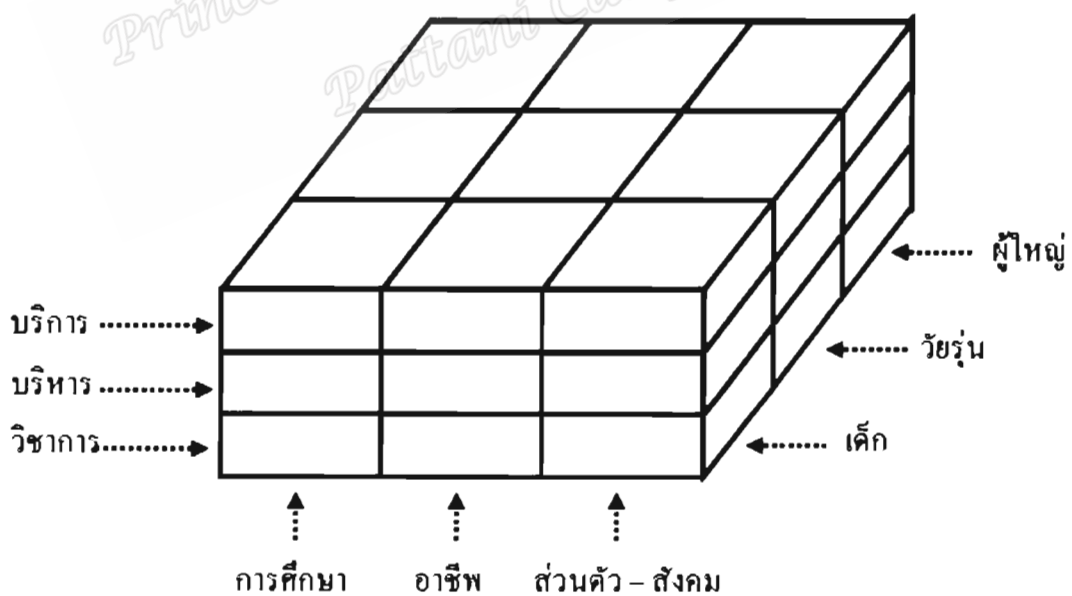
1. เป้าหมายของการแนะแนว

การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง และตัดสินใจที่จะช่วยตนเองได้ด้วยตนเอง เป้าหมายหลักของการแนะแนวมี 3 ประการสำคัญต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดกับตนได้
3. เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการสามารถหาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2 ขอบข่ายของงานการแนะแนว

จากการสังเคราะห์งานที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่แนะแนว ของนักแนะแนวแขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดขอบข่ายของงานแนะแนวไว้ 3 มิติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงมิติแห่งขอบเขตของงานแนะแนว

ทิมา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 38)

จากภาพ จะเห็นได้ว่างานแนะแนวสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 มิติ คือ

1. มิติที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่นักแนะแนวจะให้บริการ ได้แก่ บุคคลทั้งที่บริการเป็นเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงว่าการให้บริการแนะแนวนั้นต้องให้กับบุคคลทุกวัยโดยทั่วถึง
2. มิติที่เกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ ที่นักแนะแนวสามารถช่วยบุคคลแต่ละวัย ได้แก่ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม นั่นคือ การแนะแนวต้องครอบคลุมทั้งการแนะแนวด้านการศึกษา การแนะแนวด้านอาชีพ การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม
3. มิติที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของนักแนะแนว ได้แก่ ภารกิจด้านบริการ ด้านบริหารและด้านวิชาการ ซึ่งหมายถึงว่า นอกจากนักแนะแนวจะให้บริการทั้ง 5 แก่ผู้รับบริการ อันได้แก่ บริการศึกษา และรวบรวมข้อมูลรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามและประเมินผลแล้ว นักแนะแนวยังต้องมีหน้าที่ในการจัดการหรือบริหารงานแนะแนวให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ กับต้องทำการวิจัย เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ทางการแนะแนวมาพัฒนางานของตนด้วย

4.3 การจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2546 ก : 24-32) กล่าวว่า แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเองมีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษาการงานอาชีพ และชีวิตส่วนตัว มีสุขภาพจิตที่ดีมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัวสังคมประเทศชาติ

การะเกด ดวงดาว (2546 : 38) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร เริ่มแรกทางโรงเรียนควรมอบหมายให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยเหตุที่กิจกรรมแนะแนวนี้นี้ หลักสูตรกำหนดคาบเวลาที่แน่นอนไว้ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคน โรงเรียนไม่ควรมอบหมายให้ครูแนะแนวรับผิดชอบกิจกรรมนี้ตามลำพัง ควรมอบหมายให้ครูทุกคนได้แบ่งกันรับผิดชอบตามสัดส่วนของนักเรียน เมื่อมอบหมายให้ครูรับผิดชอบเป็นที่แน่ชัดแล้ว โรงเรียนก็จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมแนะแนวและบทบาทหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในชั้นการดำเนินงานนั้น ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมในแต่ละชั้นเรียนหรือแต่ละห้องเรียนจะต้องการดำเนินการภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือของครูแนะแนว ดังนี้

1. สำรวจปัญหา ความต้องการ และความสนใจของนักเรียนในชั้นที่รับผิดชอบด้วยเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการปฏิบัติกิจกรรม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เพื่อจะช่วยให้ครูทราบว่ากลุ่มนักเรียนที่ตนรับผิดชอบนั้นใครบ้างที่ต้องได้รับการแนะแนวช่วยเหลือแก้ปัญหา หรือช่วยการพัฒนาเรียนรู้
3. กำหนดกิจกรรมที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และข้อเท็จจริงของนักเรียนแต่ละคน จัดทำรายละเอียดของกิจกรรมที่จะจัดให้แก่ นักเรียน
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนตามคาบเวลาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงจริงที่ได้เตรียมการไว้แล้วในข้อ 3-4

5. ประเมินผลการจัดกิจกรรม เพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนได้รับการช่วยเหลือ และพัฒนาได้มากน้อยเพียงใด

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (2546 : 6) ให้แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ว่าการแนะแนวต้องมีการสำรวจนักเรียนเป็นรายเป็นบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษาบริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล มีรายละเอียดดังนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual inventory service) เป็นงานที่เกี่ยวกับการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทราบความสนใจ ความถนัดความสามารถ เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของนักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ครูได้รู้จักนักเรียนและนักเรียนได้รู้จักตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การบริการสำรวจนักเรียนรายบุคคล มีเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกตการสัมภาษณ์ การทดสอบ การใช้แบบสอบถาม การเขียนอัตชีวประวัติ การทำสังคมมิติ บันทึกประจำวันการเยี่ยมบ้าน ระเบียบพฤติกรรม ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน แบบทดสอบทางสติปัญญา แบบทดสอบความถนัดแบบทดสอบความสนใจ แบบทดสอบบุคลิกภาพ การศึกษารายกรณี เป็นต้น

การบริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับการทำความเข้าใจในอิสลาม เรียกว่า ตะฮฺร็อฟ (تعارف) หมายถึง การทำความเข้าใจหรือการแนะนำตัว การทำความเข้าใจ ประกอบด้วย 2 ประการ คือ

1) การรู้จักตนเอง คือ การทำความเข้าใจกับตัวเอง ว่าชื่ออะไร เป็นใคร มาจากไหน บิดามารดาชื่ออะไร ครอบครัวเป็นอย่างไร ไปจนถึงการรู้จักว่าตนเองเป็นใคร เกิดมาได้อย่างไร เกิดมาทำไม และปัจจุบันนี้มีสภาพอย่างไร

2) การรู้จักผู้อื่น คือ การทำความเข้าใจชื่อ และประวัติของเพื่อนๆ พี่ๆ ว่าเป็นใครกันบ้าง มาจากไหน เรียนที่ไหน เป็นอย่างไร ไปจนถึง การรู้จักว่าเพื่อนๆ และพี่ๆ นั้นมีความสัมพันธ์อย่างไรกับเรา มีสถานะตำแหน่งเช่นไร มีความสำคัญอย่างไร และต้องทหาอย่างไรกับบุคคลรอบกาย

สำหรับการทำความเข้าใจกันถือว่ามีสำคัญในมุมมองอิสลาม และได้กำหนดแนวทางในการทำความเข้าใจโดยเริ่มจากการให้สลาม ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวว่าจากอับดุลลอฮฺ บิน อัมร์เราะฮฺฎียัลลอฮฺ อันสุ กล่าวว่ :

ความว่า มีชายผู้หนึ่งได้ถามท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ว่า (บทบัญญัติของ) อิสลามข้อไหนดีที่สุด? ท่านเราะฮฺฎูล ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ตอบว่า “คือการที่ท่านให้อาหารแก่ผู้อื่น และการที่ท่านให้สลามแก่ผู้ที่ท่านรู้จักและผู้ที่ท่านไม่รู้จัก”

(บันทึกโดยบุคอรี : 12 และบันทึกโดยมุสลิม : 39)

2. บริการสนเทศ (Information service) เป็นงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนโดยตรงเพื่อให้นักเรียนได้นำความรู้ ความเข้าใจเหล่านั้นไปใช้พิจารณา และตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบุคลิกภาพได้อย่างเหมาะสมตามอัตภาพที่เป็นจริงของสังคม ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ให้แก่ นักเรียนหรือการให้บริการสนเทศนั้น มีวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการการแจกเอกสาร การสาธิต การจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน การจัดวันอาชีพ การบรรยาย การอภิปรายการแสดงบทบาทสมมติ การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดฉายวีดิทัศน์ การปฐมนิเทศ การจัดกิจกรรมโฮมรูม การศึกษานอกสถานศึกษา การสอนกิจกรรมแนะแนว การปัจฉิมนิเทศ เป็นต้น

บริการสนเทศ เป็นการติดตามข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ๆที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพ ในเรื่องการติดตามข้อมูล อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾

ความว่า “ดั่งนั้น พวกเจ้าจงถามบรรดาผู้รู้ หากพวกเจ้าไม่รู้”

(อันนะฮฺลี : 43)

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling service) เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม แล้วนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสิ่งที่ตนเองปรารถนาได้อย่างเหมาะสม การให้คำปรึกษาใช้วิธีการสนทนาอย่างมีหลักการระหว่างครูกับนักเรียนที่มาขอคำปรึกษา ครูที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษานั้น จะต้องใช้ความรู้ความสามารถที่ผ่านการอบรมฝึกฝนเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาดีพอสมควร จึงจะสามารถช่วยชี้แนะให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการตัดสินใจของตนเองได้ ทางโรงเรียนได้จัดห้องให้คำปรึกษาเป็นพิเศษ (counseling room) ที่มีลักษณะมิดชิด มีบรรยากาศเป็นกันเอง อันเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนไปขอคำปรึกษาเสมอ การให้คำปรึกษา มี 2 ประเภท ได้แก่ การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม

การบริการให้คำปรึกษา สอดคล้องกับแนวทางของอิสลามในเรื่อง การชูรอ ซึ่งหมายถึง การเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่มีการตรวจสอบพิจารณาจากนักคิดผู้เชี่ยวชาญ จนกระทั่งค้นพบความจริงหรือทัศนะที่ดีที่สุดสำหรับการนำไปใช้เพื่อหวังผลเลิศในกิจกรรมนั้น (สามารถ ทองเผื่อ, 2562 : 108)

อัลลอฮฺ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴾

ความว่า “และบรรดาผู้ตอบรับต่อพระเจ้าของพวกเขาและดำรงละหมาด และกิจการของพวกเขา มีการปรึกษาหารือระหว่างพวกเขาและเขาบริจาตสิ่งที่เราได้ให้เครื่องปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา”

(อิซชูรอ : 38)

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service) เป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจตลอดจนการจัดให้การช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ กิจกรรมสำหรับบริการจัดวางตัวบุคคล ที่โรงเรียนควรจัดให้แก่ นักเรียน เช่น การเลือกวิชาเรียนของนักเรียน การให้ทุนการศึกษา การจัดนักเรียนเข้าชุมนุมที่น่าสนใจ การจัดนักเรียนเลือกกิจกรรม การจัดหางานให้นักเรียนทำในระหว่างปิดภาคเรียน หรือยามว่าง การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน เป็นต้น

การบริการจัดวางตัวบุคคลตามแนวทางของอิสลามนั้น ควรรู้จักความสามารถของบุคคลในการช่วยเหลือจัดการอย่างเหมาะสมกับงานตามความถนัดและความสามารถ อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ ﴾

ความว่า “แท้จริงคนดีที่ท่านควรจะจ้างเขาไว้คือ ผู้ที่แข็งแรง ผู้ที่ซื่อสัตย์”

(อัลเกาะศ็อศ : 26)

ในส่วนของการวางแผนงานตามแนวทางของอิสลามนั้น อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ ۗ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ﴾

ความว่า “และพวกเขาวางแผนกันและอัลลอฮ์ก็ทรงวางแผน และอัลลอฮ์นั้นทรงเป็นผู้เยี่ยมกว่าในหมู่ผู้วางแผน”

(อัลอันฟาล : 30)

และในส่วนของการจัดหางานให้นักเรียนทำนั้น การทำงานเพื่อแลกกับเงินจะให้นักเรียนรู้ถึงคุณค่าของเงินนั้น และการทำงานดีกว่าการขอจากผู้คน ดังที่ ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

ความว่า “หากคนหนึ่งในหมู่ท่านเอาเชือกขึ้นไปอยู่บนภูเขาแล้วมัดพินขึ้นบ่าแบกมาขายที่ตลาด และอัลลอฮ์ให้ดำรงชีวิตได้ด้วยงานนั้นย่อมเป็นการดีแก่เขามากกว่าที่จะไปขอจากผู้คนไม่ว่าพวกเขาจะให้เขาหรือไม่ให้เขา”

(บันทึกโดยบุคอรี)

5. บริการติดตามผล (Follow-up service) เป็นงานที่เกิดตามหลังจากการดำเนินการให้บริการใด บริการหนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานต่าง ๆ ตามโครงการ แล้วนำมาติดตามผลวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถแก้ไขปัญหา และปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มานั้นไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว และงานอื่น ๆ ของโรงเรียนเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการติดตามผล เช่น การสำรวจ การสอบถาม ไปรษณียบัตร การสัมภาษณ์ เป็นต้น งานประเมินผลมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพิจารณาถึงผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่าและประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงบริการแนะแนวต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริการติดตามผลตามแนวทางของอิสลามนั้นเป็นอามานะฮ์ (ความรับผิดชอบ) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ที่จะละเลยไม่ได้ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿ قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴾

ความว่า “แน่นอนบรรดาผู้ศรัทธาได้ประสบความสำเร็จ แล้วบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้มอบน้อมถ่อมตนในเวลาละหมาดของพวกเขาและบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้ผินหลังให้จากเรื่องไร้สาระต่างๆและบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้บริจาคชะกาตและบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้รักษา (ไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ของ) ทวารของพวกเขาเว้นแต่แก่บรรดาภรรยาของพวกเขา หรือที่มีอวัยวะของพวกเขาครอบครอง (คือทาส) ในกรณีเช่นนั้นพวกเขาจะไม่ถูกตำหนิฉะนั้นผู้ใดแสวงหาอื่นจากนั้น คนเหล่านั้นพวกเขาก็เป็นผู้ละเมิดและบรรดาผู้ที่พวกเขาเป็นผู้เอาใจใส่ต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายของพวกเขา และสัญญาของพวกเขา”

(อัลมูมิnun : 1-8)

ความรับผิดชอบในอิสลาม (อะมานะฮ์) มีสองประเภท คือ ประการแรกความรับผิดชอบในหน้าที่ระหว่างมนุษย์และอัลลอฮ์ และประการที่สองความรับผิดชอบในหน้าที่ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน และอัลลอฮ์ ﷻ ทรงห้ามบรรดาผู้ศรัทธาบิดพลิ้ว ไม่ซื่อสัตย์รับผิดชอบต่อหน้าที่ทั้งสองกรณี อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

ความว่า “บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าทุจริต ต่ออัลลอฮ์ และเราะสูล และจงอย่าทุจริตต่อบรรดาของฝาก ของพวกเจ้า โดยที่พวกเจ้ารู้กันอยู่”

(อันฟาละ: 27)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปการจัดกิจกรรมแนะแนว ดังต่อไปนี้

1. บริการสำรวจนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual inventory service)
  - 1) การทำระเบียบสะสมเก็บหลักฐานและประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 2) การเยี่ยมบ้านนักเรียนเป็นประจำ
  - 3) การติดต่อผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหา
  - 4) ศึกษา นักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายกรณี
2. บริการสนเทศ (Information service)

- 1) จัดนิทรรศการให้ความรู้แก่นักเรียน
- 2) เชิญวิทยากรให้ความรู้เรื่องต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพ

3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling service)

- 1) จัดกิจกรรมแนะแนวรายสัปดาห์
- 2) จัดกิจกรรมพบปะครูที่ปรึกษาประจำวัน
- 3) จัดบริการให้คำปรึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม
- 4) จัดห้องแนะแนวให้คำปรึกษาไว้เป็นสัดส่วน

4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement service)

- 1) จัดกิจกรรมตามความถนัดและความสามารถของนักเรียน
- 2) จัดหางานพิเศษให้นักเรียนทำเพื่อหารายได้

5. บริการติดตามผล (Follow-up service)

- 1) การติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีดังนี้

ดนตรี บุญลี (2546) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า 1) โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีการปฏิบัติงานด้านงานกิจการนักเรียนในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง และข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ถวัลย์ สาทร่ายทอง (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า

1. สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีปัญหาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการรับเด็กเข้าเรียน และแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดบริการและสวัสดิการสุขภาพอนามัย การรักษาวินัย และความประพฤติของนักเรียน และการวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จไปแล้ว มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน และมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

3. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน สภาพการในการทำงานและการมีเวลาให้นักเรียน ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทิพวรรณ จารุวิภาค (2550) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในเครือภคินีคณะธิดาแม่พระองค์อุปถัมภ์ในประเทศไทย พบว่า 1) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียนโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานบริการ ด้านงานปกครอง ด้านงานแนะแนว และด้านกิจกรรมนักเรียน อยู่ในระดับสูง 2) ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียนโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานกิจการนักเรียนสูงกว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นสูงกว่านักเรียน

ฉัตรชัย แสงจันทร์ (2553) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า 1) ระดับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารกิจการนักเรียนของครูผู้สอนสูงกว่าผู้บริหารและแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ระดับการบริหารกิจการนักเรียนตามประสบการณ์น้อยสูงกว่าประสบการณ์มากและแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 4) ระดับการบริหารกิจการนักเรียนตามสถานภาพทางเพศ เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วณิชย์ เอื่อน้อมจิตต์กุล (2556) ได้ศึกษา การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจิวรายบุญมีรังษฤษฎ์ พบว่า

1. การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจิวรายบุญมีรังษฤษฎ์ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจิวรายบุญมีรังษฤษฎ์ตามความคิดเห็นของบุคลากร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ในรายด้านแตกต่างกัน 2 ด้าน คือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

3. แนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจิวรายบุญมีรังษฤษฎ์ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือครูและคู่มือนักเรียน 2) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆ 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ให้กำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบันทึกรวบรวมเกียรติประวัติของนักเรียนให้ชัดเจน 4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ให้ครูแนะแนะและครูที่ปรึกษาดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น 5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้มีการจัดทำคู่มือชี้แจงเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนมากขึ้น

ภิญโญ เฟ็งดา (2550) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานแนะแนวการศึกษาต่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการจัดทำแผนพัฒนางานแนะแนวการศึกษาต่อ

1.2 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อันดับหนึ่งจัดให้มีชมรมต่างๆตามความสนใจของนักเรียน และจัดให้มีกิจกรรมต่างๆในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ

1.3 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานโครงการพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการกำหนดขอบข่ายงานโครงการพิเศษไว้อย่างชัดเจน

1.4 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการตรวจสอบดูแลความประพฤติของนักเรียน

1.5 สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านพยาบาลและสวัสดิการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดให้มีร้านจำหน่ายอาหารที่สะอาดและมีคุณภาพ

2. ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.1 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานแนะแนวการศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน กลาง โดยข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ขาดการนำแผนที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติ

2.2 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ การประเมินผลงานด้านกิจกรรมนักเรียนยังไม่เป็นระบบ

2.3 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานโครงการพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ขอบข่ายงานโครงการพิเศษไม่ชัดเจน

2.4 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อ ที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์นอกสถานศึกษา

2.5 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน ในจังหวัดกำแพงเพชร ด้านพยาบาลและสวัสดิการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยข้อที่มีปัญหาอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ขาดแผนเชิงรุกในการพัฒนางานด้านสวัสดิการ พยาบาล